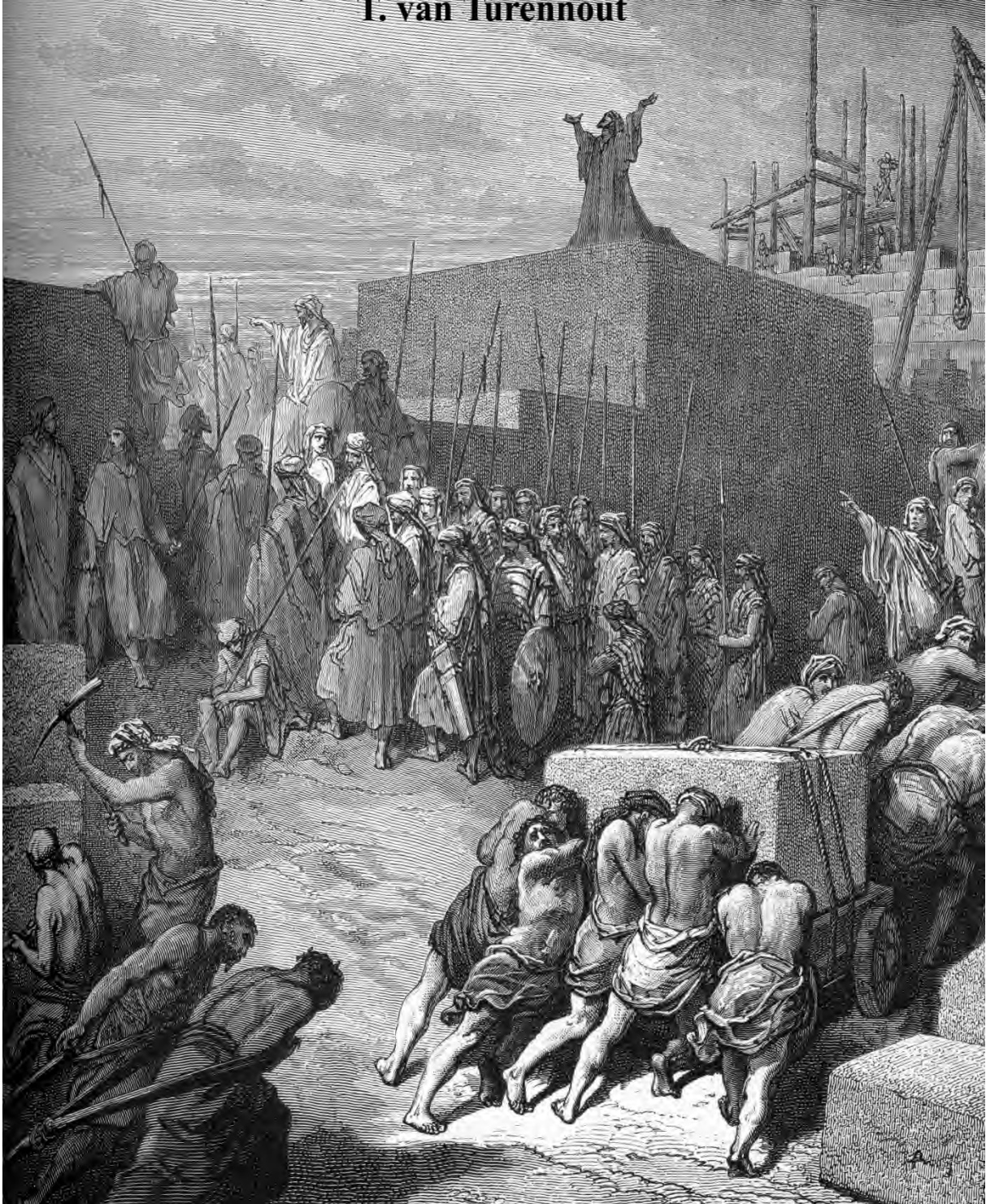

Haggai, feest van Jahweh

T. van Turenout

Haggai, feest van Jahweh

T. van Turennot

Grijpskerk

Copyright © 2019 Grijpskerk, The Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Eerste uitgave 2009
Tweede uitgave 2010
Derde uitgave 2011
Vierde uitgave 2012
Vijfde uitgave 2013
Zesde uitgave 2014
Zevende uitgave 2015
Achtste uitgave 2016
Negende uitgave 2017
Tiende uitgave 2019

Turennot, T. van
Haggai, feest van Jahweh / T. van Turennot;
Grijpskerk.
Tel. 0594 – 69 60 13
SISO 227.4 UDC 228.07 NUGI 632
Trefw.: Haggai (bijbelboek); verklaringen.

Omslag - De Bijbel in beeld.
Wegens opheffing van de rechthebbende was overleg i.v.m. overname van illustraties niet mogelijk.

Verklaring van gebruikte afkortingen en tekens:

- b.v.   Bijvoorbeeld
- vgl.   Vergelijk.
- (v. ...)
- Bij een verwijzing naar een tekst binnen hetzelfde hoofdstuk wordt een vers aangeduid met de letter v. Als bijvoorbeeld in het 2^e hoofdstuk van Ezechiël wordt verwezen naar vers 8, dan staat er niet (Ezech.2:8), maar (v.8).
- (...)
- In de vertaalde tekst worden tussen deze haakjes verduidelijkingen toegevoegd. Het staat echter niet in de oorspronkelijke tekst; b.v. Ezechiël 9:6^a; Oude (mannen), jonge (mannen), en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen; vgl. Oude, jonge, en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen. Ezechiël 12:6^b; Ik heb jou (als) een wonderteken gegeven voor het huis van Israël; vgl. Ik heb jou een wonderteken gegeven voor het huis van Israël.
  - In de uitleg en vertaling geeft de tekst tussen de twee haakjes een extra leesmogelijkheid weer; b.v. Ze (her)bouwden de nieuwe tempel in Jeruzalem.
  - In een voetnoot is de tekst tussen de haakjes een sub-voetnoot; b.v. (Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2018.)
- (= ...)
- Hoe de letterlijke (vertaalde) betekenis van de oorspronkelijke tekst in het Nederlands het beste kan worden opgevat of begrepen; b.v. Ezechiël 23:42; Zij gaven (= deden) armbanden over hun handen.
- (of ...)
- Geeft een extra betekenis in het Nederlands van de oorspronkelijke taal. Woorden uit de oorspronkelijke taal kunnen in het Nederlands meer betekenis hebben; Ezechiël 9:6; Vanaf mijn heiligdom moeten (of zullen) jullie beginnen; vgl. Vanaf mijn heiligdom zullen (of moeten) jullie beginnen. Jesaja 14:7^a; De hele aarde (of het hele land) heeft rust, (en) is stil; vgl. Het hele land (of de hele aarde) heeft rust, is stil.
- (.../...)
- Bij getallen of jaartallen betekent het teken / hetzelfde als het woord *of*. Bijvoorbeeld (588/587) betekent: Het gebeurde in het jaar 588 of 587.
- (.../... – ...)
- Het 2^e jaartal na de / geeft een andere functie aan; b.v. De Perzische koning Kores II (559/538 – 529) was al in 559 voor Christus koning geworden, maar in 538 werd hij ook de koning van de Israëlieten. Na zijn dood in 529 werd hij opgevolgd door zijn zoon.
- [...]
- Het gedeelte dat tussen deze spekhaken staat, is de oorspronkelijke tekst. Dit gedeelte kan echter voor de betekenis van het geheel tijdens het lezen beter worden weggelaten. Door het handhaven van die oorspronkelijke tekst wordt de inhoud ofwel de boodschap in het Nederlands eerder onduidelijker; b.v. Jeremia 28:11^b; De profeet Jeremia ging [zijn] weg. Psalm 3:3; Vele(mense)n zeggen van mij[n ziel]: “Er is voor hem geen redding door (= bij) God.”
- [(...)]
- In meer of mindere mate is zeker, dat het bijbelgedeelte tussen deze haken niet bij de oorspronkelijke tekst hoort, hoewel het vaak wel als zodanig werd en wordt gepresenteerd; b.v. Openbaring 20:5; [(De overige doden leefden niet tot de 1000 jaren voorbij waren. Dit (is) de 1^e opstanding.)]
- ***
- Exactere tekst met uitleg volgt hieronder.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.

2. Rondom het boek Haggai.

- 2.1. De voorgeschiedenis.
- 2.2. De schrijver van het boek Haggai.
- 2.3. De betrouwbaarheid van het boek.
- 2.4. Verklaringsmethode.
- 2.5. De vorm en structuur van het boek.

3. Het bijbelboek Haggai.

- 3.1. Oproep om de tempel te herbouwen. (hoofdstuk 1:1-2:1)
- 3.2. De heerlijkheid van de nieuwe tempel. (hoofdstuk 2:2-10)
- 3.3. De vloek zou veranderen in zegen. (hoofdstuk 2:11-20)
- 3.4. Zerubbabel werd als de zegelring van de Here. (hoofdstuk 2:21-24)

4. Gods geopenbaarde plan met zijn volk.

- 4.1. Terugblik en toekomstperspectief.
- 4.2. Tijdbalk.

5. Het doel van het bijbelboek Haggai.

Literatuur.

Index.

Aanwijzingen voor het lezen.

Het is niet noodzakelijk, dat dit boek vanaf het begin tot en met het einde wordt doorgenomen. De hoofdstukken zijn min of meer zelfstandige eenheden. Ze kunnen afzonderlijk worden gelezen. In eerste instantie zou men met hoofdstuk 2 kunnen beginnen, eventueel gevolgd door hoofdstuk 1.

Als men van een bepaald gedeelte iets meer wil weten, kan men de aangegeven bijbelteksten daarvoor gebruiken. Niet alle genoemde bijbelteksten zijn in dit boek helemaal uitgewerkt. Deze bijbelteksten zijn dus niet alleen een bevestiging van een bepaalde passage, maar bevatten ook nieuwe invalshoeken. Men krijgt daardoor meer zicht op bepaalde gedeelten uit het bijbelboek Haggai of andere teksten uit de Bijbel.

1. INLEIDING

Veel mensen vinden profetische boeken of bijbelgedeelten erg moeilijk. Vaak worden ze omzeild, omdat men er toch niet mee uit de voeten kan. Je kunt er schijnbaar alle kanten mee op. Er zijn zo veel meningen over. De toekomst weet, en kent God alleen.

Toch is dit niet de bedoeling van de profetieën in de Bijbel. De toekomst is wel aan God, maar soms wil Hij aan de gelovigen al iets van de toekomst laten zien. Hij wil hen zo bemoedigen om in moeilijke tijden het geloof te versterken. Zo werd ook in het Oude Testament steeds weer de komst van Jezus Christus voorspeld. Via Haggai en andere profeten wilde God iets van de toekomst aan de gelovigen van toen bekend maken. Dat kan voor ons nog van grote betekenis zijn.

De schrijver van dit boek moest bekend maken, wat er in de toekomst ging gebeuren. Dat begon in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (520). Daarna zou er nog veel gebeuren. Dat schreef Haggai op. Het bijbelboek begint met het Perzische rijk tijdens de regering van koning Darius I (521 – 485), en eindigt bij de hemelvaart van Jezus Christus. Vanaf dat moment werd Hij de eeuwige koning (Dan.7:13,14, Hand.1:2-9). Deze periode is al achter de rug. Wij leven vandaag ruim 2000 jaren later. Het is belangrijk om Gods hand te kunnen zien in al de dingen die gebeurd zijn. Zo kunnen we vanuit dat perspectief zien, wat er gebeurt, en wat er nog zal gebeuren.

God heeft de profetieën gegeven, opdat de gelovigen van toen en van nu daar wat aan hebben. We kunnen in moeilijke tijden bemoedigd zijn. De overwinning is aan ons. Kijk maar, het gaat zoals de Here het ons heeft voorspeld. We moeten ons ook kunnen voorbereiden op de dingen die gaan komen. Daarom kunnen en mogen profetieën voor de gelovigen niet verborgen blijven. Als we van God houden, dan willen we Hem zoveel mogelijk kennen. Dan willen we ook zijn plannen kennen, die Hij aan ons bekend wil maken. Dat is ook belangrijk voor ons gebed.

2. RONDOM HET BOEK HAGGAÏ.

1. De voorgeschiedenis.

We staan al niet meer aan het begin van de heilshistorie, als de profeet Haggai zijn boodschappen krijgt. Niet alles kunnen we doornemen. We beperken ons tot dat wat nodig is om dit bijbelboek te kunnen begrijpen.

Eerst schiep God in volmaakte toestand de hemel en de aarde. Na de zondeval in het paradijs werd alles onvolmaakt. Verlossing werd nodig. Ruim 2000 jaren later volgde om de slechtheid van verreweg de meeste mensen de zondvloed. Alleen het gezin van Noach bleef gespaard. De komst van de Messias Jezus die de wereld van de zonde zou gaan verlossen, bleef mogelijk. Daarmee was een poging van de satan en verleider om dat te verhinderen mislukt.

Na ruim 400 jaren startte men met de bouw van een toren in Babel. Door een toren te willen bouwen, die reikte tot de troon van God in de hemel, rivaliseerden de meeste mensen met de Here. Ze wilden bij elkaar blijven, en zo machtiger worden, dan de Here God zelf. In die periode kregen de gelovigen het moeilijk. Binnen deze revolutionaire omgeving hitste de satan de mensen tegen de dienaren van de hemelse Vader op, met het doel de Kerk uit te roeien. Op die manier probeerde de satan ook deze keer de komst van de Verlosser Jezus te verhinderen. Door de spraak van de mensen te verwarren, voorkwam God het duivelse plan. Er ontstonden namelijk verschillende talen. De mensen verstonden elkaar meestal niet meer. Daarom gingen ze uit elkaar. Groepen die elkaar wel verstonden, trokken samen de wijde wereld in.

In die groepen begon men geleidelijk naast de Here ook afgoden te dienen. Daarom riep God uit (het nageslacht van) één zo'n groepsverband Abram op om zich af te scheiden van zijn familie, en voortaan Hem alleen te dienen. Gehoorzaam trok Abram naar het land Kanaän.

Zijn kleinzoon Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), vertrok vanwege hongersnood uit Kanaän, en hij ging naar het korenrijke Egypte. Daar mocht hij met zijn gezin van 12 zonen in het gebied Gosen wonen. Zijn nakomelingen groeiden heel snel in aantal.

Deze groei ging zo snel, dat de farao van Egypte bang werd. Hij liet de Israëlieten onderdrukken. Omdat God had beloofd, dat de Verlosser uit dit volk geboren zou worden, dreigde zo opnieuw de komst van de Messias Jezus niet door te gaan. Het volk werd echter door de Here gered. Onder leiding van Mozes en zijn opvolger Jozua werden de Israëlieten weer naar het beloofde land Kanaän gebracht.

Daarna volgde een tijd waarin het volk iedere keer de Here vergat, en zelfs afgoden gingen dienen. Zo kwam steeds de komst van Jezus in gevaar. Toch wist God dit gevaar af te wenden. Iedere keer stuurde Hij richters, die (grote delen van) het volk Israël weer terugriepen tot een leven zoals de liefdevolle hemelse Vader dat graag ziet.

De Richterentijd eindigde met de aanstelling van Saul als koning. Toen begon de Koningen-tijd. Drie koningen regeerden over het hele volk: Saul (1033 – 1012), David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932). In de regeringstijd van koning Salomo werd de tempel als woonplaats voor God in Jeruzalem gebouwd.

Na de dood van koning Salomo raakte het rijk Israël verdeeld. Vanaf 932 voor Christus bestond er een noordelijk deel (van 10 stammen), en een zuidelijk deel (van 2 stammen) van wat vroeger één geheel was. Het noordelijke deel was zo slecht, dat God het al na ruim 200 jaren

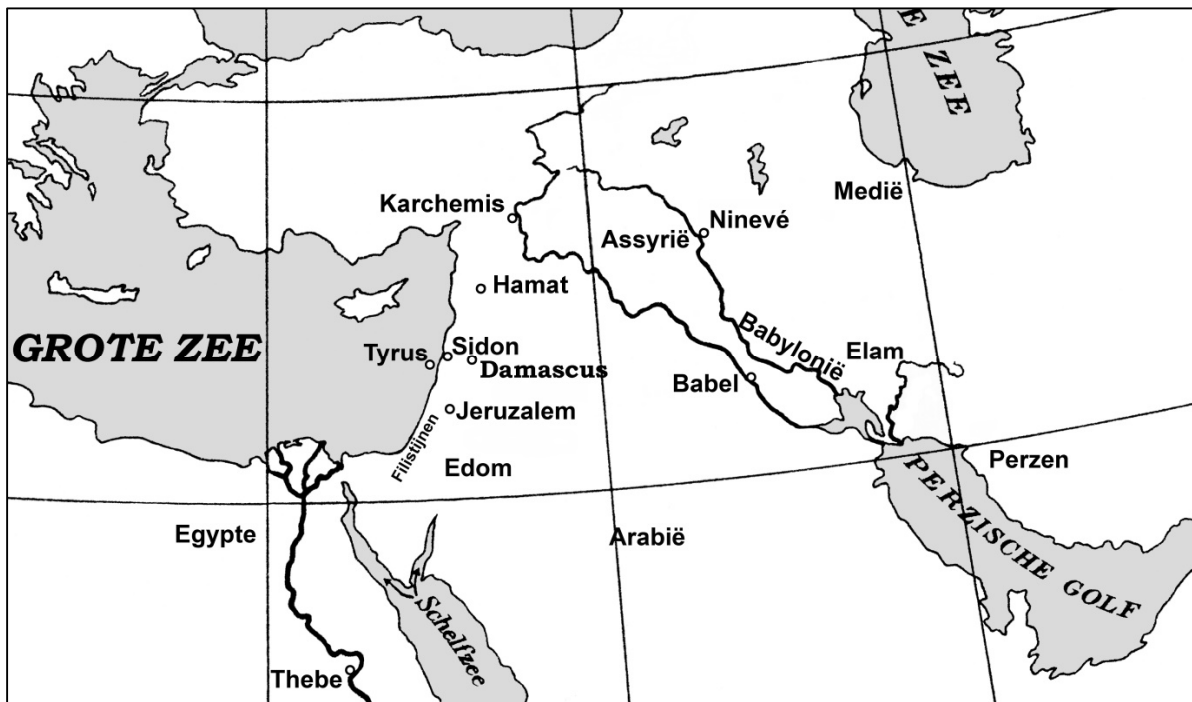
in ballingschap liet voeren. De bevolking werd naar Assyrië verdreven (2Kon.17:1-6), en maar weinig mensen van het noordelijke deel zijn teruggekeerd.

De 2 stammen van het rijk in het zuiden brachten het er weinig beter af. In 597 veroverde koning Nebukadnezar II (604 – 562) Jeruzalem. Hij maakte Zedekia (597 – 586), de oom van Jojachin (597), vazalkoning (2Kon.24:8-17).

Toen Zedekia na een aantal jaren in opstand kwam, werd Jeruzalem na een langdurig beleg in 586 ingenomen. Er werden toen 832 Joden uit de stad Jeruzalem naar Babel gedeporteerd (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.52:29). Over de rest stelde koning Nebukadnezar II Gedalja (586) als landvoogd aan.

Een paar maanden later werd Gedalja door Ismaël vermoord. Een groot deel van het Joodse volk vluchtte naar aanleiding van die moord naar Egypte (2Kon.25:25,26, Jer.41:2,3,16-18).

Aan de stam Juda was echter beloofd, dat deze de Messias zou voortbrengen. Nadat het Babylonische rijk door Kores II in 538 onder de voet gelopen werd, gaf deze Perzische koning aan de Joden toestemming om naar het land Kanaän terug te keren. Ze moesten wel aan het rijk van koning Kores II (559/538 – 529), het rijk van Perzen en Meden, onderdanig blijven.

Kores II werd opgevolgd door zijn zoon Cambyses II (529 – 522). Toen koning Cambyses II stierf was er geen opvolger. Na enige verwarring lukte het Darius I (521 – 485) om als de nieuwe koning de macht te grijpen.

De leiding van de eerste groep Joden die terugkeerde naar Kanaän lag in handen van Zerubbabel en Jozua. Zerubbabel werd (door de Babyloniërs) ook wel Sesbassar genoemd (vgl. Ezra 1:8,11, 2:2, 3:2,8, 5:2,14,16, Zach.4:9). Hij was al door koning Kores II als landvoogd over de Joden aangesteld (Ezra 1:8, 5:14, Hag.1:1). Zerubbabel stamde af van Natan een zoon van David (1012 – 972) (Luk.3:23-32).¹

¹ Zerubbabel stamde niet af van koning Jojachin. De Here had het koningschap van Jojachin en zijn nageslacht afgenomen (Jer.22:30). Het recht op het koningschap werd overgedragen aan Zerubbabel die een nakomeling was van Natan, een jongere broer van koning Salomo (972- 932) (1Kron.3:5, Jes.11:1,2, Hag.2:24, Zach.12:12).

De hogepriester was Jozua een zoon van Josadak (Hag.1:1,12), en een kleinzoon van Seraja (1Kron.6:14). Seraja was voor de ballingschap hogepriester. De Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) liet hem doden (2Kon.25:18-21), en liet Josadak meevoeren naar Babel (1Kron.6:15). Josadak is waarschijnlijk in ballingschap gestorven, want zijn zoon Jozua was de eerste hogepriester na de ballingschap.

Na de terugkeer bouwden de Joden onmiddellijk het brandofferaltair weer op om de dagelijkse offers te brengen (Ezra 3:1-6). In het voorjaar van 536 begonnen ze met de herbouw van de tempel (Ezra 3:8-11). Nadat de Joden het fundament van de tempel hadden gelegd, be- dierven veel ouderen die de eerste tempel hadden gezien, het plezier van de jongeren, door luid te huilen, omdat de omvang van het nieuwe fundament veel kleiner was dan het oude (Ezra 3:12,13). Kort daarna kwam door tegenwerking van de Samaritanen (= een buur- volk) de bouw van de tempel echter stil te liggen (Ezra 4:4,5). Dit duurde tot het 2^e jaar van de regering van koning Darius I (520) (Hag.1:1,14, 2:1).

Dat de bouw stil lag, kwam niet door tegenwerking van de Perzische koningen, maar door angst voor de buurvölker, en een gebrek aan geloof en vertrouwen in God. Daarom riepen de profeten Haggai en Zacharia in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (520) de leiders en het volk op om met de herbouw van de tempel verder te gaan (Ezra 5:1,2). De landvoogd Zerubbabel en het volk luisterden naar de oproep van de 2 profeten, en begonnen opnieuw met de herbouw van de tempel. In het 6^e regeringsjaar van koning Darius I (521 – 485) was de nieuwe tempel klaar (maart 515) (Ezra 6:14,15).

2. De schrijver van het boek Haggai.

Als schrijver wordt in het begin van het bijbelboek de profeet Haggai genoemd. Het He- breeuwse woord *Hagag* betekent *het feest*.² De letter i aan het einde van deze naam is hoogstwaarschijnlijk een afkorting van Jahweh.³ *Haggai* betekent *Het feest van Jahweh*.

Over zijn familie of voorgeslacht lezen we niets. Hij wordt alleen maar als profeet genoemd. Onder leiding van de hogepriester Jozua en de landvoogd Zerubbabel kwam hij uit Babel, en

---

Deze Zerubbabel kan dus niet de Zerubbabel zijn, die in het evangelie van Matteüs wordt genoemd (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). Die Zerubbabel was een nakomeling van Jojachin, en dat nageslacht had de Here uitgesloten van de troon van David (1012 – 972). Het evangelie van Matteüs was in eerste instantie aan de Joden gericht. Het geeft bij het geslachtsregister van de Here Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef. We weten echter allemaal wel, dat Jozef niet de echte vader van Jezus was.

In Lukas (3:23-31) lezen we over een andere Zerubbabel. Aangezien de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Theofilus (= vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daar- om is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtslijst de voorouders van Maria de moeder van de Here Jezus weergeeft. Dit verklaart, waarom Lukas met een geslachtslijst kwam, die sterk afwijkt van die uit Matte- us (1).

Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was, maar in werkelijkheid was Hij een (klein)zoon van (H)Eli, de vader van Maria. Jezus is dus een nakomeling van Natan, een jongere broer van Salomo, en een zoon van David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31). Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling echter wel. (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) “*En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).*”

² Dit woord is verwant met het (werk)woord *chagag* (of *gagag*) (= feestvieren (of een religieus feest vieren)).

³ Vergelijk hiervoor bijvoorbeeld de naam Abi in het 2^e bijbelboek Koningen (18:2) met Abia in het 2^e boek van de Kronieken (29:1). Zo ook Eli (1Sam.1:3, Luk.3:23) en Elia (1Kon.17:1, 1Kron.8:27, Ezra 10:21,26).

Sommige verklaarders vertalen de naam *Haggai* als *Mijn feest*. Dit is ook mogelijk, maar voor de betekenis van dit bijbelboek maakt dat niet veel uit, want via de profeet Haggai spreekt God tegen zijn volk. Het gaat in het bijbelboek Haggai over het feest van Jahweh!

ging hij weer in Kanaän wonen. Haggai was de eerst voor ons bekende nieuwe profeet na de ballingschap.

De 1^e opgeschreven profetie is uit het 2^e jaar van Darius I (520). Deze profetie kwam 2 maanden voor de 1^e profetie van Zacharia. Samen met de profeet Zacharia profeteerde Haggai om de herbouw van de verwoeste tempel serieus aan te pakken (Ezra 5:1).

Haggai was veel ouder dan Zacharia. Hij sprak van de heerlijkheid van de tempel van koning Salomo (972 – 932) (Hag.2:3,4). Hoogstwaarschijnlijk had Haggai die tempel dus nog gezien. Bovendien vernemen we na korte tijd niets meer van Haggai, terwijl de jongere Zacharia gedurende een langere periode daarna nog profeteerde. Toen Zacharia in 520 profeteerde, was hij nog jong. Hij werd aangesproken als een jonge man (Zach.2:4).⁴

Omdat over de profeet Haggai in de 3^e persoon (= hij-vorm) wordt gesproken, denken sommigen, dat iemand anders dit bijbelboek heeft geschreven. Dit zou heel goed kunnen, maar dan is toch voor het overgrote deel gebruik gemaakt van de boodschap van de profeet Haggai. Het is ook heel goed mogelijk, dat iemand over zichzelf in de 3^e persoon spreekt. Kortom, Haggai is de schrijver van dit bijbelboek, of iemand heeft de boodschap van de profeet opgeschreven, en de eindredactie verzorgd.

3. De betrouwbaarheid van het boek.

De betrouwbaarheid van dit bijbelboek is vrijwel nooit serieus ter discussie gesteld. Het bestaan van de profeet Haggai wordt nog eens bevestigd vanuit het bijbelboek Ezra. Daar wordt hij samen met de profeet Zacharia genoemd (5:1, 6:14).

Van het bijbelboek Haggai bestaan meerdere versies: De versie van de Septuagint (LXX) in het Grieks en die van de Masoretische overlevering in het Hebreeuws. De Hebreeuwse versie is overgeleverd door de Joden, en vormt inhoudelijk de bron van de Nederlandse bijbelvertalingen, zoals die door veel Christenen worden gebruikt.

Die Griekse versie van het Oude Testament is gemaakt, omdat heel veel Joden in Egypte het Hebreeuws niet meer konden verstaan. Hoogstwaarschijnlijk is die vertaling tot stand gekomen tijdens de regering van de Egyptische koning Ptolemeüs II Filadelfus (285 – 246).⁵ De kwaliteit van de Septuagint is erg wisselend. Vooral de eerste vijf boeken van Mozes zijn goed vertaald. De tekst van sommige profeten is duidelijk minder. Het bijbelboek Haggai is in de Septuagint redelijk nauwkeurig overgeleverd.

Van het bijbelboek Haggai kennen we naast de Hebreeuwse tekst die voor onze vertalingen is gebruikt (= Masoretische tekst), en de Griekse Septuagint ook nog de overlevering via de Dode Zeerollen.⁶ Deze rollen zijn zwaar beschadigd teruggevonden. Zover de tekst van het bijbelboek Haggai is terug te vinden in de Dode Zeerollen, zijn er geen verschillen met de Hebreeuwse tekst die al eeuwenlang gebruikt werd.

---

⁴ Zie ook Turennot T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Aduard, 2017.

⁵ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.

De vertaling van de Septuagint is gebaseerd op oudere Hebreeuwse bronnen dan die wij bezitten, maar de kwaliteit van de vertaling is erg wisselend. Ook bevat de Septuagint de apocriefe boeken, die de Protestantse kerken niet erkennen. Voor de verwijzingen in het Nieuwe Testament naar het Oude Testament is grotendeels gebruik gemaakt van de Septuagint, omdat die bij veel Joden het meest bekend was. Daarom is het opvallend, dat de Here Jezus uitging van de Joodse volgorde van de Hebreeuwse bijbelboeken.

⁶ De Dode Zeerollen zijn Hebreeuwse boekrollen die na de Tweede Wereldoorlog in de woestijn van Juda zijn gevonden. De Hebreeuwse teksten op deze rollen zijn ongeveer 1200 jaren ouder dan de Masoretische tekst waarop de meeste van onze bijbelvertalingen zijn gebaseerd. Helaas zijn de rollen erg beschadigd. Daardoor is de Bijbel van de Dode Zeerollen incompleet.

Bij Qumran zijn maar 3 Dode Zeerollen gevonden die fragmenten of delen van het bijbelboek Haggai bevatten. Elk van deze rollen gaat over een beperkt deel van dit bijbelboek.⁷

Het vroege bestaan van het bijbelboek Haggai wordt ook bevestigd door Jezus Sirach. In zijn lofzang op de vaders noemt hij bijna alle grote figuren van Israël (Sir.44-49). Ook de 12 profeten worden daarbij genoemd (Sir.49:10). Haggai is één van die 12.

De Here Jezus gaf ook duidelijk aan, dat Hij de Joodse versie van het hele Oude Testament als betrouwbaar erkent (Luk.11:49-51). Hij noemde de schriftgeleerden de moordenaars van de profeten: al vanaf Abel tot en met Zacharia. Daarbij noemde Hij de eerste profeet uit het eerste bijbelboek: Abel (Gen.4:8), en de laatste vermoorde profeet uit het laatste bijbelboek bij de Joden: Zacharia (2Kron.24:20-22).⁸ Jezus gaat uit van de volgorde zoals die bij Joden gebruikt wordt. Daarmee erkent Jezus dus ook het hele bijbelboek Haggai.

Kortom, het bijbelboek Haggai is ons betrouwbaar overgeleverd.

4. Verklaringsmethode.

Het bijbelboek Haggai wordt soms op een allegorische of symbolische wijze uitgelegd. Dit gebeurt, omdat het een profetisch boek is. Het gaat over de toekomst. Profetie zou abstract en vaag zijn. Het zijn geen concrete zaken of gebeurtenissen. Geschiedschrijving en profetie zou je van elkaar moeten scheiden.

Deze scheiding is echter on-bijbels. Ten eerste vertellen profeten niet alleen iets over de toekomst. Ze geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van God krijgen (2Pet.1:21). Ze krijgen deze boodschappen om de kinderen van de Here heel concreet op te bouwen, te vermanen en te bemoedigen.

Mensen kunnen op verschillende manieren een profetie van God krijgen:

- door een (innerlijke) stem (Gen.15:1,4,5,7,9,13, 22:11-18, Ex.3, 1Sam.3),
- door dromen tijdens de slaap (Gen.15:12-21, 20:3,6,7, 26:24, 37:5-7,9, 31:3,11-13, 40, 41:1-36, Num.12:6, 1Kon.3:5-15, Dan.7),
- door visioenen tijdens het volle bewustzijn (Jes.6, Ezech.1:1-3:15, Dan.8),
- door een rechtstreekse verschijning (Gen.17:1-22, 18, Ex.33:11, Deut.34:10, Richt.2:1-5, 6:11-22, 13:3-23, Dan.9:20,21).

Ten tweede is profetie niet vaag. We zullen verderop ook zien, hoe concreet bijvoorbeeld de voorspellingen van de profeet Haggai in vervulling zijn gegaan. Ook komen er in de Bijbel heel wat profeten voor, die geschiedschrijvers waren. Mozes was een profeet (Deut.34:10-12), en toch heeft hij in opdracht van God concrete geschiedenis van zijn volk op schrift gesteld (Ex.17:14, 24:4, enz.). Van de profeet Samuel, Natan, de Sioniet Ahia, koning Salomo (972 – 932), de ziener Jedo, de profeet Jesaja en vele anderen kan hetzelfde gezegd worden (1Kron.29:29, 2Kron.9:29, 12:15, 13:22, 26:22, 32:32, 33:19, Hand.3:24). Hieruit blijkt wel, dat er duidelijk verband bestaat tussen profetie en geschiedschrijving. Bij deze profeten werd de ordening van hun geschiedschrijving bepaald door de thema's van de profetie. Het was profetische geschiedschrijving.⁹ Zo zet bijvoorbeeld de Openbaring als een profetisch boek de toekomstige tijd in het juiste kader.

Evenals bij het spreken van alle dag, zouden we in eerste instantie alles concreet en letterlijk

---

⁷ 4QXII^b, 4QXII^c en MurXII.

⁸ De Joden delen het Oude Testament anders in dan Christenen. De bijbelboeken hebben een andere volgorde. Eerst komt het gedeelte van de wet, daarna de profeten, en als laatste de geschriften. Het bijbelboek 2Kronieken is bij hen het laatste bijbelboek. De laatste profeet die daarin vermoord wordt, is Zacharia.

⁹ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 167 v.v.

opvatten. Als men bijvoorbeeld tegen zijn buurman zegt, dat zijn autolichten nog aan staan, dan gaat die buurman niet direct denken, dat het symbolisch bedoeld is. Als iemand zegt, dat opa 100 jaar oud is, dan zoeken we daar niets symbolisch achter.

Dit gebeurt wel met spreekwoorden, gezegden en allerlei vormen van beeldspraak. Men kan bijvoorbeeld *het paard achter de wagen spannen*, en *eieren voor z'n geld kiezen*. In het eerste geval is het voor iedereen duidelijk, dat de zaak onhandig wordt aangepakt. Niemand gelooft, dat er een paard achter de wagen wordt gespannen. Als iemand eieren voor zijn geld kiest, dan denkt men niet aan eieren kopen.

Men neemt dus in eerste instantie de dingen letterlijk, en denkt pas in symbolen, als daar een aanleiding voor is. Eén voorbeeld hebben we al genoemd: Als een taal een bepaalde manier van zeggen altijd symbolisch uitlegt, zoals onder andere bij spreekwoorden het geval is.

Verder kan men iets symbolisch nemen, als het blijkt uit het verband waarin het staat, of als de schrijver zelf zegt, dat men het symbolisch moet nemen. Het kan moeilijk zijn, als een boek daarbij verwacht, dat men over een bepaalde voorkennis beschikt. Een boek waarin veel wiskundige gegevens verwerkt zijn, zal niet voor iedereen direct duidelijk zijn.

Het boek Haggai vormt op deze boeken geen uitzondering. Er wordt kennis van oudere bijbelboeken van het Oude Testament verondersteld. Deze kennis is nodig om te weten, hoe men bepaalde dingen moet uitleggen. Bij het boek Haggai moeten we dus rekening houden met alle punten die we net onder de loep genomen hebben.

Het is alleen erg lang geleden, dat dit boek geschreven is. Daarin zijn symbolen gebruikt, die toen voor iedereen duidelijk waren, maar die voor ons geen betekenis meer hebben. Als we die tijd niet kennen, zijn veel van dat soort zaken op het eerste gezicht niet duidelijk. Wanneer wij in een boek *eieren voor je geld kiezen* gebruiken, kan het best zijn, dat iemand daar 300 jaren later niets meer van begrijpt. Een Rus zal dit spreekwoord waarschijnlijk ook niet begrijpen. Daarom zullen wij studie moeten maken over de tijd waarin dit boek geschreven is.

Elke tijd kent dus zijn eigen symbolen, en elke cultuur heeft haar eigen tekens. Daarnaast zijn er symbolen die minder aan tijd en plaats gebonden zijn.¹⁰ We zullen dus rekening moeten houden met bepaalde kenmerken van de taal en cultuur waarin het boek Haggai is ontstaan. De schrijver van dit bijbelboek is afkomstig van de Joodse traditie. Een cultuur die samenhangt met het oude Hebreeuws.

De Joodse cultuur verschilt nogal van de Griekse en onze huidige cultuur. De Griekse cultuur is rijk aan mythen en sagen, waar slechts een kleine kern van waarheid in zit. Abstracte filoso-

---

¹⁰ Zo wordt bijvoorbeeld in dit bijbelboek gezegd, dat de Here de hemel en de hele aarde zou laten beven (Hag.2:7,23^a). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koningen en koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. De hemel en de aarde laten beven is in dit geval als een personificatie gebruikt. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joel 2:10, 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar vooral dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en beleefden de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we dergelijke uitdrukkingen bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Het blijft echter concreet, en is nooit abstract of allegorisch. Bij gelijkenissen staat het zelfs altijd uitdrukkelijk aangegeven, dat het om een gelijkenis gaat!

fie en wetenschap verschaften een moraal, niet de godsdienst. Het concrete stond op een lager plan. Het Hebreeuws beschrijft veel realistischer.¹¹ Tussen concrete wetenschap, geschiedschrijving en godsdienst bestond geen strikte scheiding.

Om dat na te gaan, kan men in het Oude Testament volop terecht. Het is aanschouwelijk en concreet. Het behandelt op zeer menselijke wijze de geschiedenis van het dagelijks leven. Onderricht in wijsheid, was concreet. Geen vage formules. We vinden hierin dus veel overeenkomst met het Nederlands.

Toch zijn er ook verschillen tussen onze gedachtewereld en die van de Joden uit de Oudheid. Bij de Joden ging men uit van de concrete waarneming en eigen beleving daarvan. Wij gaan er veel meer van uit hoe het in werkelijkheid is. Als er bijvoorbeeld rookwolken opstijgen, waardoor men de zon niet meer kan zien, dan zei iemand uit de Joodse cultuur, dat de zon verduisterd werd. Wij zouden zeggen, dat we de zon niet meer kunnen zien. Volgens mensen uit de Joodse cultuur zou de zon helemaal geen licht meer geven, terwijl dat absoluut niet het geval hoeft te zijn. Het is slechts een accentverschil, waarbij geen duidelijke scheidslijn te trekken is. We moeten er wel aan denken, want het kan aanleiding geven tot grote misverstanden.

De invloed van de cultuur uit het oude Midden-Oosten is het grootst. Invloeden van de Assyrische lijsten met realistische tijdrekeningen en van de eveneens concrete jaartabellen uit Egypte zijn onder andere in het bijbelboek Genesis terug te vinden. Het abstracte denken van de Griekse cultuur bestond in het oude Midden-Oosten niet. In Egypte rekende men alleen met 3 koeien, maar niet met 3 als abstract getal. De vaardigheden die men leerde, waren direct met een praktisch beroep uit de maatschappij van die tijd verbonden. Een op zichzelf staande tak van wetenschap die boven de praktijk verheven zou zijn, kende men niet. De Griekse wijsgeer Plato scheidde de wetenschap als iets verhevens af van de gewone praktijk (= het handelen), die voor het mindere volk bestemd zou zijn. Dit denkpatroon is on-bijbels.

Kort samengevat gaan we dus de volgende lijn aanhouden. We nemen in eerste instantie alles letterlijk.

Slechts in bepaalde gevallen wijken we daarvan af:

1. Als het erbij staat, dat we iets geestelijk op moeten vatten.
2. Als taalmiddelen in een andere richting wijzen. Dit kan bij bepaalde uitdrukkingen, of verbindingswoorden.
3. Als de aangehaalde motieven uit de rest van de Bijbel daar aanleiding toe geven.¹² Kennis van de Bijbel is daarvoor nodig.
4. Als het verband waarin het staat, aanleiding geeft om het symbolisch op te vatten.

We proberen dus in eerste instantie het boek te lezen, zoals het op de eerste lezers overkwam.

---

¹¹ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 181 v.v.

¹² Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfemd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

Vanuit het referentiekader van de eerste lezer kunnen we dan de lijnen doortrekken naar vandaag.

5. De vorm en structuur van het boek.

De bijbelboeken Hosea tot en met Maleachi worden de kleine profeten genoemd. Deze bijbelboeken omspannen de periode vanaf de 8e tot en met de 5e eeuw voor Christus. Ze worden klein genoemd, omdat ieder bijbelboek van de 12 kleine profeten een relatief geringe omvang heeft, als men dat vergelijkt met grote profeten zoals Jesaja en Jeremia. Vanwege de geringe omvang schreven de Joden deze bijbelboeken op één rol. Ze noemden ze *de 12*, of *de 12 profeten*, en telden ze als één boek.¹³

De volgorde van die 12 bijbelboeken in onze Bijbel is overgenomen uit het Hebreeuwse Oude Testament.¹⁴ Deze rangschikking is niet bepaald door historische overwegingen. Alleen de laatste 3 profeten na de ballingschap staan in tijdsvolgorde. In de Joodse cultuur van die tijd gebruikte men ook meer de thematische volgorde. Toch is er geen duidelijke thematische ordening aanwezig.

Bij de volgorde van deze 12 bijbelboeken spelen andere overwegingen een rol. Het lijkt erop, dat in eerste instantie de eerste 10 profetische boeken afwisselend zijn geordend, en dat daaraan later de laatste 2 bijbelboeken zijn toegevoegd.

Nr.	Profeet	Werkterrein	Wereldmacht	Thema
1	Hosea	Israël	Assyrië	De hoer Israël
2	Joël	Juda	Perzië	De sprinkhanenplaag
3	Amos	Israël	Assyrië	Tegen onrecht en liefdeloosheid
4	Obadja	Juda	Babel	Vonnis over Edom
5	Jona	Israël	Assyrië	Gods liefde voor heidenen met berouw
6	Micha	Juda	Assyrië	Tegen de zonde
7	Nahum	Juda	Assyrië	Vonnis over Ninevé
8	Habakuk	Juda	Babel	Vonnis over de Chaldeeën
9	Zefanja	Juda	Assyrië	De dag van berechting en beloning
10	Haggai	Juda	Perzië	Opwekking tot herbouw van de tempel
11	Zacharia	Juda	Perzië	Reiniging van de zonde
12	Maleachi	Juda	Perzië	De dag van berechting en beloning

Hoogstwaarschijnlijk heeft men bij de eerste 5 bijbelboeken de Judese en Israëlitische profeten met elkaar willen afwisselen.¹⁵ De laatste 5 profeten (van de eerste 10) werkten allemaal in Juda. Bij eerste 10 boeken is bij de oneven nummers Assyrië de wereldmacht. Bij de even nummers begint het met de nieuwste wereldmacht Perzië, en loopt het terug tot het oudste wereldrijk Assyrië, waarna het weer oploopt tot het Perzische rijk. Na de ordening van deze 10 bijbelboeken zijn de laatste 2 eraan toegevoegd.

Hoe is de vorm of de indeling van het bijbelboek Haggai? Is het thematisch? Behandelt het

¹³ Zie bijvoorbeeld Sirach 49:10. Ook bij de Dode Zeerollen stonden de 12 kleine profeten op één rol. Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 417.

¹⁴ Deze ordening is al heel oud. In de Dode Zeerollen werd ook deze volgorde aangehouden.

¹⁵ Amos was van Judese afkomst, maar hij werkte in het Tienstammenrijk Israël.

bepaalde onderwerpen, of is het chronologisch, zodat alle hoofdstukken als in een tijdbalk na elkaar in vervulling gaan?

In het bijbelboek Haggai staan 4 toespraken. Drie toespraken gaan over de bouw van de tempel. De 4^e toespraak gaat over Zerubbabel als de nieuwe zegelring van God. Alle toespraken zijn gehouden in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (521 – 485). De opgeschreven profetische toespraken van Haggai zijn gehouden binnen een periode van 4 maanden.

In de 1^e toespraak sprak de profeet zijn afkeuring uit over de onverschilligheid van de Joden. Hij riep het volk op om de tempel te herbouwen. De profeet wees op de vloek van God die over het volk lag. De Joden luisterden naar de waarschuwendende woorden van de profeet, en begonnen met de herbouw van de tempel.

Daarna moedigde de profeet in zijn 2^e toespraak het Joodse volk aan om vooral door te gaan met de tempelbouw. De nieuwe tempel zou zelfs heerlijker zijn dan de oude verwoeste tempel van Salomo (972 – 932) was geweest.

Bij de volgende profetie beloofde God, dat Hij de vloek zou opheffen, en zelfs zou veranderen in zegen.

In de laatste toespraak zei de profeet, dat Zerubbabel als de nieuwe zegelring van God zou zijn. Het aan koning David (1012 – 972) beloofde eeuwige koningschap zou uit hem voortkomen.

De indeling van het bijbelboek Haggai is als volgt:

STRUCTUUR VAN HET BIJBELBOEK HAGGAI

T i j d s t i p		T o e s p r a a k
1 ^e dag in 6 ^e maand	Het midden van augustus 520	Oproep om de tempel te herbouwen. (1:1-2:1)
21 ^e dag in 7 ^e maand	De 1 ^e helft van oktober 520	De heerlijkheid van de nieuwe tempel. (2:2-10)
24 ^e dag in 9 ^e maand	De 1 ^e helft van december 520	De vloek zou veranderen in zegen. (2:11-20)
24 ^e dag in 9 ^e maand	De 1 ^e helft van december 520	Zerubbabel werd als de zegelring van de Here. (2:21-24)

3. HET BIJBELBOEK HAGGAÏ.

1. Oproep om de tempel te herbouwen.

Hoofdstuk 1:1-2:1

1 In het 2^e jaar van koning Darius, in de 6^e maand, op de 1^e dag van de maand, is het woord van Jahweh door de dienst van de profeet Haggai gericht tot Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en tot Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, om te zeggen:

2 “Dit heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd door te zeggen: “Dit volk heeft gezegd: “De tijd is nog niet gekomen: de tijd om het huis van Jahweh te herbouwen.”

3 Het woord van Jahweh werd door de dienst van de profeet Haggai gesproken om te zeggen:

4 “Is het voor jullie tijd om in jullie overdekte huizen te wonen, terwijl dit huis verwoest is?”

5 Welnu, dit heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd: “Let goed op jullie wegen!”

6 “Jullie hebben veel gezaaid, en weinig werd binnengebracht. Er was geen eten om te verzadigen. Er was geen drinken om te belonen. Er was geen kleding om warm te worden. Voor hem die zich voor loon verhuurt, heeft zich verhuurd voor loon in een doorboorde buidel.”

7 Dit heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd: “Let goed op jullie wegen!”

8 “Beklimt de berg! Laat hout komen, en herbouwt het huis! Ik zal er genoeg in hebben, en Ik zal verheerlijkt worden”, heeft Jahweh gezegd.

9 “Zich wenden naar veel, en zie! Te weinig laten jullie naar huis komen. Ik blaas erin. Waarom?” is het woord van Jahweh van de hemelse legers: “Om mijn huis, dat verwoest is, en jullie rennen, ieder voor zijn eigen huis.”

10 “Daarom heeft de hemel boven jullie de dauw tegengehouden, en het land heeft haar opbrengst opgesloten.”

11 “Ik riep een droogte over het land, over de bergen, over het koren, over de jonge wijn, over de olijfolie, over wat de grond voortbrengt, over de mens en over de dieren en over al het werk van de handen.”

12 Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, en Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester en al het overblijfsel van het volk luisterden naar de stem van hun God Jahweh, en naar de woorden van de profeet Haggai die hun God Jahweh gezonden had. Het volk had ontzag voor Jahweh.

13 Haggai, de boodschapper van Jahweh, zei in een boodschap van Jahweh tegen het volk door te zeggen: “Ik ben met jullie, is het woord van Jahweh.”

14 Jahweh wekte de geest op van Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en de geest van Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, en de geest van al het

overblijfsel van het volk. Zij kwamen. Zij deden werk in het huis van hun God Jahweh van de hemelse legers

1 op de 24^e dag van de 6^e maand in het 2^e jaar van koning Darius.

***

1 In het 2^e jaar van (of voor) koning Darius, in de 6^e maand, op de 1^e dag van (of voor) de maand, is het woord van Jahweh door de hand (= de dienst) van de profeet Haggai (gericht) tot Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en tot Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, om te zeggen:

In het 2^e regeringsjaar van de Perzische koning Darius I (521 – 485) kreeg Haggai een profetie. De Pers Darius I was in 521 voor Christus aan de macht gekomen. Het 2^e regeringsjaar van deze koning is dus in 520. De 1^e dag van de 6^e maand is bij ons in het midden van de maand augustus. Haggai kreeg dus midden augustus in 520 deze profetie.

De 1^e dag van de maand was de nieuwe maansdag. Dan werd er een brandoffer met de bijbehorende drankoffers gebracht (Num.28:11-15). Er was toen een volksmenigte samengestroomd (vgl. Jes.1:13). De landvoogd Zerubbabel en de hogepriester Jozua waren daar ook bij. Voor hen en voor het volk was deze profetie bedoeld. Daarom richtte Haggai tot hen het woord.

De naam Haggai betekent *Feest van Jahweh*. Het eerste deel *Hag* duidt op (*religieus*) *feest*. De letter *i* aan het einde van deze naam is hoogstwaarschijnlijk een afkorting van *Jahweh*.¹⁶

2 “Dit heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd door te zeggen: “Dit volk heeft gezegd: “De tijd is (nog) niet gekomen: de tijd om het huis van Jahweh huis te (her)bouwen.”

Zestien jaren geleden waren de Joden in 536 voor Christus gestopt met de tempelbouw. “De tijd zou er nog niet rijp voor zijn”, meende men. Er waren nog niet veel Joden in het heilige land. Voor en tijdens de troonsbestijging van Darius I was het nogal onrustig in het Perzische rijk. Van de (financiële) ondersteuning voor de tempelbouw van de kant van het Perzische rijk kwam waarschijnlijk weinig terecht. Ook in economisch opzicht ging het niet goed.

De profetie van Haggai maakte aan al deze excuses een einde. Via zijn profeet wees God zijn volk er op, dat ze wel goed voor hun eigen woningen hadden gezorgd.

3 Het woord van Jahweh werd door de hand (= de dienst) van de profeet Haggai (gesproken) om te zeggen:

4 “Is (het) voor (of van) jullie tijd om in jullie overdekte huizen te wonen, en (= terwijl) dit huis verwoest is?”

De teruggekeerde Joden woonden niet in tenten, of huizen opgebouwd uit kleiblokken, maar in goede, overdekte huizen. Hun huizen waren dus allang klaar, terwijl Gods huis nog in puin lag.¹⁷

---

¹⁶ Vergelijk hiervoor bijvoorbeeld de naam Abi in het 2^e bijbelboek Koningen (18:2) met Abia in het 2^e boek van de Kronieken (29:1). Zo ook Eli (1Sam.1:3, Luk.3:23) en Elia (1Kon.17:1, 1Kron.8:27, Ezra 10:21,26). Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

¹⁷ Toen in 445 voor Christus Nehemia in Jeruzalem kwam, woonden er weinig mensen in de hoofdstad, en er waren in die stad nog geen huizen gebouwd (Neh.7:4). De meeste mensen woonden dus in de omgeving en in andere steden. De bewoners van Jeruzalem waren vooral bestuurders van het land.

5 Welnu, dit heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd: “Richt (of Zet) jullie hart (= Let goed) op jullie wegen!”

De God Jahweh van de (hemelse) legers ging de Joden uitleggen, wat het gevolg was van hun grote nalatigheid.

6 “Jullie hebben veel gezaaid, en weinig werd binnengebracht. Er was geen eten om te verzadigen. Er was geen drinken om te belonen (of om dronken te worden). Er was geen kleding om warm te zijn (te worden). Voor hem die zich (voor loon) verhuurt, heeft zich verhuurd voor (loon in) een doorboorde buidel.”

Doordat het volk de tempelbouw verwaarloosde, werd het door allerlei rampen getroffen. De korenoogst mislukte. De Joden werden door het weinige eten niet verzadigd. Er was te weinig jonge wijn bij de maaltijd om voldoende te drinken.¹⁸ Ook was er gebrek aan voldoende kleding om ze te beschermen tegen de kou in de nacht. Het weinige geld dat wel verdiend werd, verdween als sneeuw voor de zon.

De Joden voelden zich arm en ongelukkig. Op hen rustte Gods vloek, en dit duurde al jarenlang (Hag.2:16-18). Deze vloek was door Mozes voorspeld, als het volk de Here niet zou gehoorzamen (Lev.26:18-20). Over alles wat de afgelopen jaren was gebeurd, moesten ze nog maar eens goed nadenken.

7 Dit heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd: “Richt (of Zet) jullie hart (= Let goed) op jullie wegen!”

8 “Beklimt de berg! Laat hout komen, en (her)bouwt het huis! Ik zal er genoeg en hebben, en Ik zal verheerlijkt (of zal geëerd) worden”, heeft Jahweh gezegd.

De Joden moesten de berg Zion beklimmen om daar de tempel te herbouwen.

Toen de teruggekeerde Joden 17 jaren geleden waren begonnen met de voorbereidingen voor de herbouw van de tempel, hadden ze cederhout van de Sidoniërs en Tyriërs gekocht (Ezra 3:7). Dat hout moesten ze eindelijk eens gaan gebruiken.

Voor de bouw van de tempel hadden ze natuurlijk ook stenen nodig, maar voor een groot deel konden ze de stenen van de verwoeste tempel gebruiken. Er moest wel nieuw hout komen, omdat al het hout van de vorige tempel was verbrand (2Kon.25:9, 2Kron.36:19, Jer.52:13).

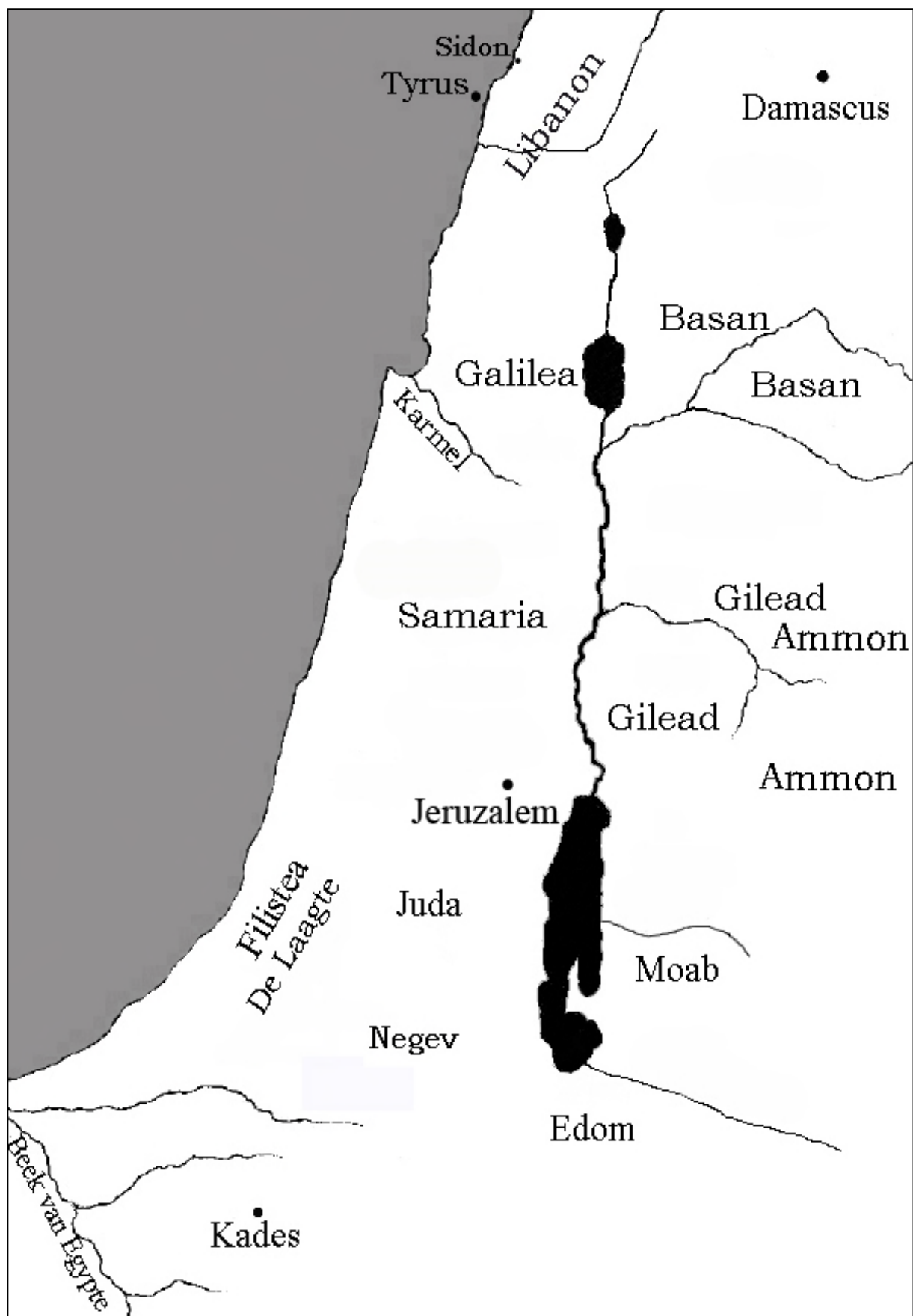
9 “Zich wenden naar veel, en zie! Te weinig laten jullie naar [het] huis komen. Ik blaas erin. Waarom?” is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers: “Om mijn huis, dat verwoest is, en jullie zijn renners (= jullie rennen), een man (= ieder) voor zijn (eigen) huis.”

Opnieuw stelde de profeet de vloek aan de orde, waarmee God zijn volk had getroffen. Zolang ze hun eigen huizen steeds verder opknaptten, en aan het huis van de Here, dat verwoest was, niets wilden doen, zou die vloek op hen blijven rusten.

10 “Daarom heeft (of hebben) de hemel[en] (= de lucht) boven jullie [vanuit] de dauw tegengehouden (of opgesloten/onthouden), en het land (of de aarde) heeft haar opbrengst (of haar oogst) opgesloten (of tegengehouden/onthouden).”¹⁹

¹⁸ Brood en jonge wijn (= most) was het dagelijkse eten en drinken uit de tijd (Gen.27:28,37, Num.18:12, Deut.7:13, 11:14, Jer.31:12, enz.). Denk bijvoorbeeld maar aan het heilig avondmaal. De jonge wijn van die tijd bevatte veel minder alcohol dan tegenwoordig, en het was meestal zuiverder dan gewoon drinkwater. Kortom, er was voor de teruggekeerde Joden dus te weinig eten en drinken.

¹⁹ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Met het woord *hemel[en]* kon men de woonplaats van God bedoelen. Men kon bij dat woord ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatste genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten. (Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= dualis)).

Ze hadden iedere keer op een grote oogst gerekend, maar het viel ook iedere keer weer tegen. Het land bracht te weinig op, doordat de dauw uitbleef.

In zomer regent het in Israël bijna nooit. Dan hebben de planten onder andere de dauw nodig om goed te kunnen groeien.

11 “Ik riep een droogte over het land, over de bergen, over het koren, over de most (= jonge wijn), over de (olijf)olie, over wat de grond voortbrengt, over de mens en over de dieren (of het vee) en over al (het) werk van (de) (hand)palmen.”

Ook door een gebrek aan regen was het land te droog. Het bracht door een tekort aan dauw en regen dus veel te weinig op.

De droogte trof zowel de mensen als de dieren. De mensen waren minder gezond, kregen waarschijnlijk minder kinderen, en het werk (op het land) lukte niet zo goed. De dieren brachten eveneens minder op. Er werden waarschijnlijk minder lammetjes en kalfjes geboren. De koeien en ooien gaven minder melk. In alle opzichten was de situatie zorgelijk.

12 Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, en Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, en al het overblijfsel van het volk luisterde(n) naar de stem van hun God Jahweh, en naar de woorden van de profeet Haggai die hun God Jahweh gezonden (of gestuurd) had. Het volk had ontzag vanuit (= voor) [het gezicht van] Jahweh.

De landvoogd Zerubbabel, de hogepriester Jozua en het overgebleven deel van het volk luisterden naar de vermanende woorden van de profeet.²⁰ Ze hadden ontzag voor de bestraffende woorden die Jahweh Haggai liet zeggen. Ze waren ook bang voor nog zwaardere straffen, als ze niet naar de profeet zouden luisteren (Lev.26, Deut.28). Om het volk te bemoedigen, liet Jahweh via zijn profeet een opwekkende boodschap horen.

13 Haggai, de boodschapper van Jahweh, zei in een boodschap van Jahweh tegen het volk door te zeggen: “Ik ben met jullie, is het woord van Jahweh.”

Als het volk de Here zou gehoorzamen, dan zou Hij het zegenen. God zou met de Joden zijn, en ze helpen bij het werk.

14 Jahweh wekte de geest op van Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en de geest van Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, en de geest van al het overblijfsel van het volk. Zij kwamen. Zij deden werk in het huis van hun God Jahweh van de (hemelse) legers

1 in (= op) de 24^e dag van (of voor) de 6^e maand in het 2^e jaar van (of voor) koning Darius.²¹

De Joden begonnen met de herbouw van de tempel op de 24^e dag van de 6^e maand in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (521 – 485). Bij ons is dit in de 1^e helft van de maand september in 520 voor Christus. Na de profetie van Haggai omstreeks het midden van de maand augustus (Hag.1:1) waren er (23 dagen) dus ruim 3 weken verlopen. Enig overleg en voorbereidend werk kostten blijkbaar enkele weken, voordat de (her)bouw kon beginnen.

---

²⁰ De Joden die op dat moment in het heilige land woonden, waren slechts een restant van het Joodse volk voor de ballingschap. Veel mensen waren in de strijd en tijdens de wegvoering gestorven. Bovendien was een groot deel van de Joden niet teruggekeerd, en in Babel blijven wonen.

²¹ De Statenvertalers plaatsten dit vers bij hoofdstuk 2. Op die manier is het een nietszeggend losstaand gedeelte. In de Hebreeuwse tekst en de Dode Zeerollen staat dit stukje tekst als het 15^e vers betekenisvol bij het 1^e hoofdstuk (Hag.1:15). Er is dan ook geen enkele reden om het daar weg te halen. Daarom is dit vers bij hoofdstuk 1 gezet. Wel is de vertrouwde versnummering aangehouden.

2. De heerlijkheid van de nieuwe tempel.

Hoofdstuk 2:2-10

2 In de 7^e maand, op de 21^e dag van de maand, is het woord van Jahweh door de dienst van de profeet Haggai gesproken door te zeggen:

3 “Zeg toch tegen Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en tegen Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, en tegen het overblijfsel van het volk door te zeggen:

4 “Wie onder jullie is overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft? Hoe zien jullie het nu? Is het niet, als niets in jullie ogen?”

5 “Welnu, wees sterk, Zerubbabel!”, is het woord van Jahweh. “Wees sterk, Jozua, zoon van de hogepriester Josadak, en wees sterk, al het volk van het land!”, is het woord van Jahweh. “Handelt, want Ik ben met jullie!”, is het woord van Jahweh van de hemelse legers:

6 “overeenkomstig het woord dat Ik aan jullie heb beloofd, toen jullie uit Egypte weg-trokken, en mijn Geest in jullie midden stond: weest niet bang”,

7 want dit heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd: “Het duurt nog een poosje, en Ik laat de hemel, de aarde, de zee en het droge land beven.”

8 “Ik zal alle heidenvolken laten beven. De kostbaarheden van alle heidenvolken zullen komen. Ik zal dit huis met heerlijkheid vullen”, heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd.

9 “Van Mij is het zilver, en van Mij is het goud”, is het woord van Jahweh van de he-melse legers.

10 “De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter zijn dan het eerste”, heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd. “Op deze plaats zal Ik vrede geven”, is het woord van Jahweh van de hemelse legers.

***

2 In de 7^e (maand), in (= op) de 21^e (dag) van (of voor) de maand, is het woord van Jah-weh door de hand (= de dienst) van de profeet Haggai (gesproken) door te zeggen:

Op de 21^e dag van de 7^e maand in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (520) kreeg Haggai een nieuwe profetie. Bij ons is dit in de 1^e helft van de maand oktober. Ongeveer 4 weken nadat de Joden begonnen waren met de (her)bouw van de tempel (v.1), richtte de Here zich met bemoedigende woorden tot zijn volk.²²

Op de 15^e dag van de 7^e maand begint bij de Joden het Loofhuttenfeest. Dit feest was vooral een erg vrolijk feest in Israël. Het was een dankfeest van 8 dagen voor de beëindiging van de oogst (Lev.23:39-43, Num.29:13-38). Met dit feest herdachten de Joden ook de veilige door-tocht door de woestijn en de grote zegen om het beloofde land binnen te gaan.²³

Haggai kwam opnieuw met zijn profetie op het moment dat een grote groep Joden bij elkaar was: de 21^e dag was de 7^e dag van het feest. Vlak voor het einde van het Loofhuttenfeest bracht de profeet de boodschap van God.

3 “Zeg toch tegen (of naar/bij/aan) Zerubbabel, een zoon van Sealtiel, de landvoogd van

---

²² Hoewel het 4 weken geleden is, hebben ze waarschijnlijk maar 3 weken aan de nieuwe tempel gewerkt. Bin-nen die 4 weken viel het Loofhuttenfeest. De 1^e en de 8^e dag van dat feest mocht er niet worden gewerkt. Tijdens de rust en vreugde van dit feest is het niet waarschijnlijk, dat die week aan de tempel is gebouwd.

²³ Zie Keil C.F., Commentary on the Old Testament, deel 10, The minor prophets, 2^e druk, Massachusetts, 2006, pag. 625.

Juda, en tegen (of naar/bij/aan) Jozua, een zoon van Josadak, de hogepriester, en tegen (of naar/bij/aan) het overblijfsel van het volk door te zeggen:

De profeet Haggai richtte zich met zijn boodschap tot landvoogd Zerubbabel, hogepriester Jozua en het overgebleven deel van het Joodse volk (Zach.1:12).²⁴

4 “Wie onder jullie is overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft? Hoe (of Wat) zien jullie het (of hem) nu? [Wat (of Hoe)] Is het (of hij) niet, als niets in (of door/met) jullie ogen?”

De oude tempel was in 586 voor Christus verwoest. Dat was in het jaar 520 nog geen 70 jaren geleden. Er waren nog genoeg ouderen die de prachtige oude tempel konden vergelijken met wat er nu werd gebouwd. Het gevaar bestond, dat de ouderen de rest van het volk zouden ontmoedigen.

Bij het leggen van het fundament hadden de oude mensen die de vorige tempel hadden gezien, gehuild (Ezra 3:12). Vergeleken bij de pracht en praal van de grote tempel van koning Salomo (972 – 932) zou de nieuwe tempel niets voorstellen. Bij de bouw van de nieuwe tempel bleek nog meer het verschil met de vorige tempel. De grote hoeveelheid goud die koning Salomo voor de tempel had gebruikt, konden ze nooit bij elkaar krijgen.

Daarom kwam Haggai met nieuwe beloften van de Here. Alle Joden werden door de profeet aangemoedigd om door te gaan met de tempelbouw, want de God Jahweh van de hemelse legers zou ze helpen en beschermen.

5 “Welnu, wees sterk, Zerubbabel!”, is het woord van Jahweh. “Wees sterk, Jozua, zoon van de hogepriester Josadak, en wees sterk, al het volk van het land!”, is het woord van Jahweh. “Handelt (of Doet), want Ik ben met jullie!”, is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers:

6 “met (= overeenkomstig) het woord dat Ik met jullie gesneden heb (= aan jullie heb beloofd), toen jullie (van)uit Egypte wegtrokken, en mijn Geest in jullie midden stond: weest niet bang”,

7 want (of (om)dat) zo (of (al) dus) (= dit) heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd: “Het is (= duurt) nog een poosje, en Ik laat de hemel[en] (= de lucht), de aarde (of het land), de zee en het droge (land) beven (of schudden/sidderen/trillen).”²⁵

---

²⁴ De Joden die op dat moment in het heilige land woonden, waren slechts een restant van het Joodse volk uit de tijd voor de ballingschap. Veel mensen waren in de strijd en tijdens de wegvoering gestorven. Bovendien was een groot deel van de Joden niet teruggekeerd, en in Babel blijven wonen.

²⁵ *De hemel, de aarde, de zee en het droge (land) laten beven* is hier een personificatie (vgl. v.8). Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komt eveneens in andere gedeelten in de Bijbel voor (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10, 3:16). Als God de hemel en de hele aarde laat beven, dan gaat er wat gebeuren. De Here zou dan bijvoorbeeld koningen en koninkrijken omverwerpen, tronen laten wankelen, en de vijanden door onderlinge oorlogen zichzelf laten afslachten (v.23). Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar vooral dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was veront- rust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en leefden de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Dit leert ons, hoe we dergelijke uitdrukkingen bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen. Sommige uitleggers denken aan een letterlijke beving van de aarde, zoals bij de wetgeving in de woestijn op de berg Sinai. Daar wordt echter niet gesproken over het beven van de hele aarde (of van het hele land), maar over het beven van de berg Sinai voor de heiligheid van God, die op de berg was (Ex.19:16-18). Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets.

Zoals God na beloften van zegen en bescherming zijn volk bij de tocht uit Egypte had geholpen, zo zou Hij ook de teruggekeerde Joden helpen. Hij had hen uit alle volken uitgekozen om zijn volk te zijn (Ex.19:5,6, Deut.7:6, Jer.7:22,23, 11:4). De Heilige Geest was in hun midden, en beschermde hen, als ze gehoorzaamden (vgl. Jes.63:10-14).

8 “Ik zal alle (heiden)volken laten beven (of schudden/sidderen/trillen). De kostbaarheden van alle (heiden)volken zullen komen. Ik zal dit huis met heerlijkheid vullen”, heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd.

9 “Van Mij is het zilver, en van Mij is het goud”, is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers.

Het sidderen en beven van de volken begon al na koning Darius I (521 – 485). Door de oorlogen en de burgeroorlogen leefde de bevolking vaak in angst. Onder Xerxes I (485 – 465), een zoon van Darius I, nam het aantal oorlogen toe. Onderlinge verdeeldheid en burgeroorlogen verzwakten het Perzische rijk steeds meer, totdat het door de Griekse koning Alexander de Grote (336/332 – 323) werd veroverd. Kort daarna stierf koning Alexander, en zijn reusachtige rijk werd onder zijn generaals verdeeld. Deze rijken voerden onderling steeds oorlog met elkaar. Door die onderlinge strijd kwamen veel koningen met hun legers ten val. Toen de Romeinse soldaten aan veel koninkrijken een einde maakten, werd de Here Jezus geboren.

Kostbaarheden van alle volken zouden naar de Joden komen. Het zilver en het goud van de Here kwam er al tijdens de regering van koning Darius I (521 – 485). Uit de staatskas liet deze Perzische koning de gouverneur Tattenai fors meebetalen aan de tempelbouw en de offerdienst (Ezra 6:6-10). Koning Artaxerxes I (465 – 424) ging hiermee door (Ezra 7:15-22), en liet zo de (buur)volken financieel bijdragen aan Gods huis. Jaren later liet de slechte koning Herodes de Grote (37 – 4) de tempel verder uitbouwen en verfraaien (vgl. Mark.13:1,2^a).

10 “De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter zijn dan het eerste”, heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd. “In (= Op) deze plaats zal Ik vrede geven”, is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers.

De heerlijkheid van de tempel werd niet in de eerste plaats bepaald door de hoeveelheid zilver of goud, maar door God zelf. *Van Hem is al het zilver en goud* (v.9^a). Als het volk de Here zou eren met de tempelbouw, dan zou Hij zijn volk eren met de heerlijkheid van zijn aanwezigheid. De toekomstige heerlijkheid van de nieuwe tempel zou zelfs groter zijn, dan de voormalige heerlijkheid van de verwoeste tempel.

Vroeger kwam na de bouw van de tabernakel of de tempel de heerlijkheid van God zichtbaar het heiligdom binnen (Ex.40:34,35, 1Kon.8:10,11, 2Kron.5:13,14). Eerst had de Here door de ongehoorzaamheid van zijn volk zijn heiligdom in Silo verlaten (1Sam.3:11-14, Ps.78:60). Door de kwaadaardigheid van de meeste Joden zag de profeet Ezechiël veel later ook de heerlijkheid van God uit de tempel en de stad Jeruzalem verdwijnen (Ezech.10:4,18,19, 11:22,23). Via deze profeet had de Here aan de Joden beloofd, dat zijn heerlijkheid weer in de tempel zou terugkeren, als het volk Hem zou gehoorzamen (Ezech.43:2-4). Door de ongehoorzaamheid van het Joodse volk is echter de heerlijkheid van God niet meer in de tempel teruggekeerd (vgl. Jer.18:7-10).

De Here Jezus bouwt een nieuwe tempel. Van die nieuwe tempel is de Zoon van God zelf de Hoeksteen.²⁶ Hij is de Steen die de bouwers (= de geestelijke leiders van die tijd) hadden veracht, maar die de Sluitsteen is geworden van het geestelijke huis (Ps.118:22, Jes.28:16, Mat.21:42, Mark.12:10, Luk.20:17,18, Hand.4:11, Ef.2:19-22, 1Pet.2:6,7). Dat is de tempel

---

²⁶ Een hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw (Ps.118:22^b). Zie ook Turennot T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2018.

van God, die niet met handen is gemaakt (Mark.14:58, Hebr.9:11). Het is zijn gemeente (Hebr.3:6). De gelovigen uit alle volken moeten zich als levende stenen laten gebruiken voor de bouw van dat geestelijke huis (Ef.2:21,22, Hebr.3:6, 1Pet.2:5).

3. De vloek zou veranderen in zegen.

Hoofdstuk 2:11-20

11 Op de 24^e dag van de 9^e maand in het 2^e jaar van Darius is het woord van Jahweh tot de profeet Haggai gericht om te zeggen:

12 “Dit heeft Jahweh van de hemelse legers gezegd: “Vraag toch de priesters om onderwijs over de wet door te zeggen:

13 “Zie, iemand draagt heilig vlees in de slip van zijn kleding. Hij raakt met zijn slip het brood, het gekookte eten, de wijn, olijfolie en enig ander eten aan, zal het dan heilig zijn?” De priesters antwoordden. Zij zeiden: “Nee.”

14 Haggai zei: “Als een onreine ziel iets van deze dingen aanraakt, zal het dan onrein zijn?” De priesters antwoordden. Zij zeiden: “Het zal onrein zijn.”

15 Haggai antwoordde. Hij zei: “Zo is dit volk, en zo is dit heidenvolk voor Mij”, is het woord van Jahweh; “en zo zijn alle daden van hun handen, en wat zij daar dichterbij brengen; het is onrein.”

16 Welnu, let toch op deze dag en terug in de tijd, vanaf het leggen van steen op steen in de tempel van Jahweh!

17 Vanaf die dagen was men bij een korenhoop van 20 maten gekomen, en waren er maar 10; was men bij de perskuip gekomen om op 50 vaten te rekenen, en waren er maar 20.

18 “Ik heb jullie geslagen met korenbrand, met meeldauw en met hagel; elke daad van jullie handen. Er was niemand van jullie die dacht aan Mij”, is het woord van Jahweh.”

19 Let toch op deze dag en terug in de tijd, vanaf de 24^e dag van de 9^e (maand), tot de dag dat de tempel van Jahweh gefundeerd was! Let erop!

20 Is het zaad nog in de schuur, en heeft de druivenplant, de vijgenboom, de granaatappelboom, en de olijfboom nog geen vrucht gedragen? “Vanaf deze dag zal Ik zegenen.”

***

11 In (= Op) de 24^e (dag) van de 9^e (maand) in het 2^e jaar van (of voor) Darius is het woord van Jahweh tot de profeet Haggai (gericht) om te zeggen:

De 3^e profetie kwam op de 24^e dag van de 9^e maand in het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (521 – 485). Omgerekend naar onze jaartelling is dit in de 1^e helft van de maand december in 520 voor Christus. Dat is dus 3 maanden na het begin van de (her)bouw van de tempel in de 1^e helft van de maand september (v.1) en ruim 2 maanden na de vorige profetie in de 1^e helft van de maand oktober (v.2).

Het zaad was voor de winter gezaaid, en de herfstregens zouden elk moment kunnen beginnen.

12 “Dit heeft Jahweh van de (hemelse) legers gezegd: “Vraag toch de priesters (om onderwijs over de) wet door te zeggen:

13 “Zie, een man (= iemand/een persoon) draagt heilig vlees in de slip (of de rand) van zijn kleding. Hij raakt met zijn slip het brood, het gekookte eten, de wijn, (olijf)olie en enig ander eten aan, zal het (of hij) (dan) heilig zijn?”²⁷ De priesters antwoordden. Zij zeiden: “Nee.” (vgl. Jer.11:15-17)

---

²⁷ Dat heilig vlees iets anders heilig kan maken, was geen vreemde vraag of gedachte. Alles wat het vlees van het zondoffer aanraakte, werd heilig (Lev.6:27). Toch gaat die vergelijking hier niet op. Het zondoffer was niet alleen heilig, maar allerheiligst. Ook ging het hier niet over het aanraken van vlees, maar het aanraken van kleren

Min of meer vroeg de profeet daarna het omgekeerde.

14 Haggai zei: “Als een onreine ziel (= een onrein iemand/persoon) iets van deze (dingen) aanraakt, zal het (of hij) (dan) onrein zijn?” De priesters antwoordden. Zij zeiden: “Het (of Hij) zal onrein zijn.”

Als een onrein iemand iets van al deze dingen zou aanraken, zou het daardoor onrein worden? De priesters zeiden, dat het eten en drinken daardoor onrein zou worden (Num.19:22).

15 Haggai antwoordde. Hij zei: “Zo is dit volk, en zo is dit (heiden)volk voor Mij[n gezicht]”, is het woord van Jahweh; “en zo zijn alle daden van hun handen, en wat zij daar (dichterbij) brengen; het (of hij) is onrein (of het (of hij) zal onrein zijn).”²⁸

Voordat de Joden waren begonnen met de tempelbouw, waren ze onrein. Die onreinheid kon het volk niet wegpoetsen door reine offers te brengen. Nee, het tegenovergestelde gebeurde. Doordat de Joden niet aan de tempel bouwden, werden hun offers voor God onrein. Een goede daad kan het vuil van de zonde niet wegwassen, maar de zonde verontreinigt wel alle goede daden. Daardoor leverde ook het heilige land geen goede oogsten op. Het heilige land maakte het gezaaide en geplante niet heilig. Integendeel, het heilige land werd verontreinigd door de zonde. De kracht van de zonde is groot.

16 Welnu, stel toch jullie hart op (= let toch op) [vanaf] deze dag en omhoog (= terug in de tijd), vanaf het leggen van steen bij (= op) steen in de tempel van Jahweh!

De profeet Haggai wees het volk op de gevolgen van het niet (her)bouwen van de tempel. Dit had hij voor de (her)bouw al eerder gedaan om het volk aan te sporen tot het weer opbouwen van Gods huis. Toen ze bezig waren met de (her)bouw, herinnerde de profeet het volk aan de gevolgen van hun vroegere onverschilligheid en ongehoorzaamheid. Dit deed hij om het verschil met het resultaat van hun gehoorzaamheid duidelijk te maken. Zo zou de tegenstelling tussen de vloek uit het verleden en de toekomstige zegen heel duidelijk naar voren komen. Als de Joden de zegeningen hierdoor (beter) zouden zien, dan werden ze daardoor bemoedigd.

De profeet Haggai gaf hiermee ook aan, dat het volk zijn profetieën kon toetsen op waarheid en betrouwbaarheid. Als de beloofde zegeningen niet zouden komen, dan had hij gelogen, en was hij geen echte profeet van God. Wanneer de zegeningen wel zouden komen, dan was dat een bewijs van de betrouwbaarheid van zijn profetieën.

In de volgende 2 verzen somde de profeet enkele resultaten van de vloek nog eens op.

17 Vanaf die (dagen) was men (of hij/iemand) bij een (koren)hoop van 20 (maten) gekomen, en waren er (maar) 10 [geweest]; was men (of hij/iemand) bij de perskuip gekomen om op 50 vat(en) te rekenen, en waren er (maar) 20 [geweest].

Vanaf de dagen voordat de (her)bouw van Gods huis weer was begonnen, tot het staken van de tempelbouw na het leggen van het fundament (v.16,19), vielen iedere keer de resultaten tegen. Als ze 20 maten graan verwachtten, dan waren het er maar 10. In plaats van 50 vaten wijn, hadden ze maar 20 vaten wijn.²⁹

---

waar rein vlees in zit.

²⁸ In de Hebreeuwse taal van die tijd was tussen de onvoltooid tegenwoordige tijd van een werkwoord (b.v. ik zoek/het is onrein) en de onvoltooid toekomstige tijd (b.v. ik zal zoeken/het zal onrein zijn) geen verschil! Bij de vertaling naar het Nederlands moet mede op grond van het tekstverband een keus worden gemaakt. Oude vertalingen vanuit het Hebreeuws, zoals de Septuagint, kunnen daarbij ter ondersteuning worden gebruikt.

²⁹ Brood en jonge wijn (= most) was het dagelijkse eten en drinken uit die tijd (Gen.27:28,37, Num.18:12, Deut.7:13, 11:14, Jer.31:12, enz.). Denk bijvoorbeeld maar aan het heilig avondmaal. De jonge wijn bevatte toen veel minder alcohol dan tegenwoordig, en het was meestal zuiverder dan gewoon drinkwater. Kortom, er was voor de teruggekeerde Joden dus te weinig eten en drinken.

18 “Ik heb jullie geslagen met korenbrand, met meeldauw en met hagel, elke daad van jullie handen. Er was niemand van jullie (die dacht) aan Mij”, is het woord van Jahweh.”

God strafte toen het volk met korenbrand en meeldauw.³⁰ Deze tegenslagen waren niet nieuw. Mozes had in opdracht van de Here deze 2 plantenziekten al aangekondigd (Deut.28:22). Voor de ballingschap had God zijn volk hiermee al eerder gestraft (Am.4:9^a). Ook door hagel ging een deel van de oogst verloren.

Ondanks al deze straffen dachten de Joden niet aan de Here. De profeet Haggai moest het volk eerst nog wijzen op de straffende hand van God. Pas toen begrepen de (meeste) Joden, wat er aan de hand was.

19 Stel toch jullie hart op (= Let toch op) [vanaf] deze dag en omhoog (= terug in de tijd), vanaf de 24^e dag van (of voor) de 9^e (maand), tot (of sinds) de dag dat de tempel van Jahweh gefundeerd was! Stel jullie hart (er)op (= Let erop)!

Net als bij vers 16 wees de profeet het volk op de gevolgen van het niet (her)bouwen van de tempel. Hij gaf deze keer precies de periode aan, waarop het volk moest letten: teruggerekend vanaf de 24^e dag van de 9^e maand: de 1^e helft van december in 520 (v.11), tot kort na het leggen van het fundament van de tempel in 536 voor Christus (Ezra 3:8-11, 4:4,24, 5:1,2), ging het verkeerd. Na het leggen van het fundament waren de Joden niet verdergegaan met de (her)bouw van Gods huis (Ezra 4:4).

Nadat de Joden stopten met de (her)bouw van de tempel, was er veel te weinig zaad in de schuur, en het ontbrak aan voldoende wijn en fruit.

20 Is het zaad nog in de schuur, en heeft de druivenplant, de vijg(enboom), de granaatappel boom), en de olijfbboom nog geen (vrucht) gedragen? “Vanaf deze dag zal Ik zegenen.”

Vanaf de dag waarop Haggai deze profetie kreeg, zou het anders gaan. In de komende tijd zou de Here de vloek veranderen in zegen. God beloofde zijn zegen over alles wat er net was gezaaid. Het zou deze keer in oktober weer voldoende gaan regenen.

---

³⁰ Korenbrand en meeldauw zijn 2 schimmelziekten. Korenbrand komt voor bij graan. Het is een ziekte waardoor de geelbruine graankorrel zwart wordt. Het lijkt alsof de graankorrel heeft gebrand. De zwarte graankorrel is ook giftig. Als die giftige graankorrels worden meegemalen met het goede graan, en van dat meel ook brood wordt gebakken, kun je van dat brood ziek worden, en zelfs doodgaan. Bij meeldauw komen er grijze schimmelvlekken op de plant. De schimmel onttrekt er bouwstoffen aan, waardoor de plant minder goed groeit, en ook minder opbrengt.

4. Zerubbabel werd als de zegelring van de Here.

Hoofdstuk 2:21-24

21 Op de 24^e dag van de 9^e maand werd het woord van Jahweh voor een 2^e keer tot Haggai gericht om te zeggen:

22 “Zeg tegen Zerubbabel, de landvoogd van Juda door te zeggen: “Ik laat de hemel en de aarde beven.”

23 “Ik zal de troon van koningschappen omverwerpen. Ik zal de kracht van koninkrijken van de heidenvolken vernietigen. Ik zal de strijdwagen, en zijn berijder omverwerpen. Paarden en hun ruiters zullen neerkomen; een man zal neerzinken in het zwaard van zijn broer.”

24 “Op die dag”, is het woord van Jahweh van de hemelse legers; “zal Ik jou, Zerubbabel, zoon van Sealtiel, mijn dienaar, nemen”, is het woord van Jahweh. “Ik zal jou als een zegelring maken, want jou heb Ik uitgekozen”, is het woord van Jahweh van de hemelse legers.

***

21 In (= Op) de 24^e (dag) van (of voor) de (9^e) maand werd het woord van Jahweh voor een 2^e keer tot Haggai (gericht) om te zeggen:

Op nog dezelfde dag, in de 1^e helft van de maand december in 520 (v.11), kwam Jahweh met een andere boodschap.

22 “Zeg tegen (of naar/bij) Zerubbabel, de landvoogd van Juda door te zeggen: “Ik laat de hemel[en] (= de lucht) en de aarde (of het land) beven (of schudden/sidderen/trillen) (v.7).”³¹

Hoewel er hoogstwaarschijnlijk meer mensen deze boodschap hoorden, was de nieuwe profetie vooral tot de landvoogd Zerubbabel gericht. Hij kreeg een rijke belofte van God.

23 “Ik zal de troon van koningschappen (of koninkrijken) omverwerpen. Ik zal de kracht van koninkrijken (of koningschappen) van de (heidenvolken vernietigen. Ik zal de (strijd)waggen, en zijn berijder omverwerpen. Paarden en hun ruiters zullen neerkomen (of neerzinken/af dalen); een man (zal neerzinken) in het zwaard van zijn broer.”

De Here zou koningen en koninkrijken tegen elkaar laten vechten, zodat ze aan de strijd ten onder zouden gaan. God zou koningen en koninkrijken met hun legers vernietigen.

In het Perzische rijk was het erg onrustig geweest. Die onrust was door de nieuwe koning Darius I (521 – 485) zojuist bedwongen. Er zou echter nog een veel grotere onrust komen, zodat bij wijze van spreken de hemel en de hele aarde zouden beven (v.7,8).³²

24 “In (= Op) die dag”, is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers; “zal Ik jou, Zerubbabel, zoon van Sealtiel, mijn dienaar, nemen”, is het woord van Jahweh. “Ik zal jou als

³¹ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Met het woord *hemel[en]* kon men de woonplaats van God bedoelen. Men kon bij dat woord ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspannel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatste genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten. (Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= dualis)).

³² ... *de hemel en de hele aarde zouden beven* is in dit geval als een personificatie gebruikt (vgl. v.7,8). Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10, 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar vooral dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en beleefden de mensen dit.

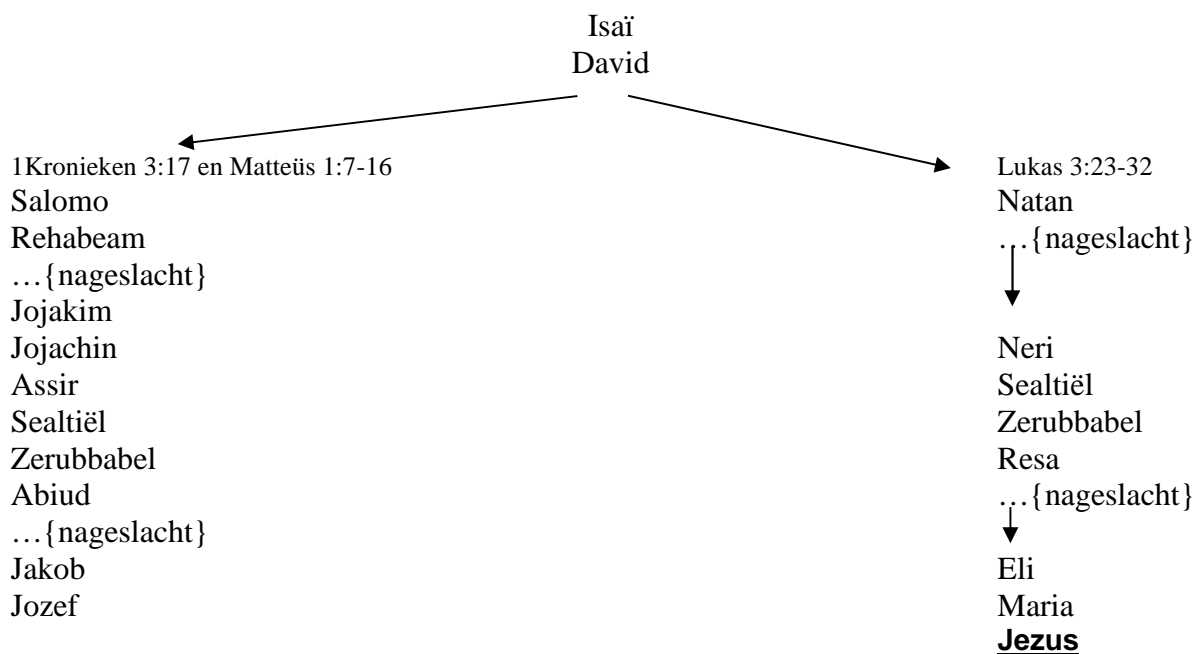
een zegel(ring) maken, want [met (of in/door)] jou heb Ik (uit)gekozen”, is het woord van Jahweh van de (hemelse) legers.

Terwijl de Here koningen en koninkrijken met hun legers zou laten verdwijnen, deed Hij Zerubbabel als een zegelring aan zijn vinger. Een koninklijke zegelring werd gebruikt als een soort handtekening om brieven en wetten te bekrachtigen (vgl. 1Kon.21:8).

De profeet Jeremia had gezegd, dat God koning Jojachin (597) als een zegelring van zijn hand zou afrukken. Het nageslacht van Jojachin werd als kinderloos aangemerkt (Jer.22:24-30).³³ Van de nakomelingen van Jojachin, die van koning Salomo (972 – 932) afstamde, zou niemand meer op de troon van David (1012 – 972) zitten. Ook al kwam Jojachin zelf nog een paar maanden op die troon, de Here hakte de boom om (vgl. Jes.11:1).³⁴

God veranderde wel zijn plannen, maar bleef trouw aan de belofte die Hij aan David had gedaan. Hij had aan koning David een eeuwig koningschap beloofd (2Sam.7:16). Na de ballingschap deed de Here Zerubbabel als een koninklijke zegelring aan zijn hand (Luk.3:23-31).

Deze Zerubbabel kan dus niet de Zerubbabel zijn, die in het evangelie van Matteüs wordt genoemd (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). Die Zerubbabel was een nakomeling van Jojachin, en dat nageslacht had de Here uitgesloten van de troon van David (1012 – 972) (Jer.22:30). Het evangelie van Matteüs was in eerste instantie aan de Joden gericht. Het geeft bij het geslachtsregister van de Here Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef. We weten echter, dat Jozef niet de echte vader van Jezus was.

In Lukas (3:23-31) lezen we over een andere Zerubbabel. Deze Zerubbabel is een nakomeling van Natan, een jongere broer van koning Salomo (972 – 932) (2Sam.5:14, 1Kron.3:5, Jes.11:1,2). Omdat de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Theofilus (= Vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daarom is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtslijst de voor-

³³ Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Aduard, 2016.

³⁴ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Aduard, 2016.

ouders van Maria, de moeder van de Here Jezus, weergeeft. Dit verklaart, waarom Lukas met een geslachtlijst kwam, die sterk afwijkt van die uit Matteüs (1).

Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was, maar in werkelijkheid was Hij een (klein)-zoon van (H)Eli, de vader van Maria. Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling echter wel.³⁵ (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) *“En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).”*

Om de slechtheid van het nageslacht van Salomo (972 – 932) ging God verder met het nageslacht van Natan (Jes.11:1,2). Jezus is dus een nakomeling van Natan, een jongere broer van Salomo, en een zoon van David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31, vgl. Zach.12:12,13). De Messiaanse belofte die God aan David had gedaan, werd bij Jojachin weggehaald, en gegeven aan Zerubbabel. Daarmee werd het recht op het eeuwige koningschap overgedragen aan Zerubbabel en zijn nakomelingen.

Alle koningen en koninkrijken van de heidenvolken zullen verdwijnen, maar het rijk van de Koning die uit het nageslacht van koning David (1012 – 972) en landvoogd Zerubbabel zou voortkomen, zal eeuwig blijven bestaan!

---

³⁵ Zie hiervoor ook de vertaling uit het Aramese Nieuwe Testament van E. Nierop, 2009.

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

1. Terugblik en toekomstperspectief.

Alle opgeschreven profetieën van de profeet Haggai zijn al vervuld. De herbouw van de tempel was 5 jaren na het optreden van Haggai afgerond. God gaf zijn zegen, zoals Hij via zijn dienaar Haggai had beloofd. Van misoogsten vernemen we niets meer. Ruim 75 jaren later waren onder leiding van Nehemia de muren rond Jeruzalem herbouwd.

Veel koningen en koninkrijken vochten na de profetieën van Haggai met elkaar. De onrust begon al onder de opvolger van koning Darius I (521 – 485). Tijdens de regering van zijn zoon Xerxes I (485 – 465) nam het aantal oorlogen toe. Door onderlinge verdeeldheid en burgeroorlogen verzwakte het Perzische rijk steeds meer, totdat het door de Griekse koning Alexander de Grote (336/332 – 323) werd veroverd. Kort daarna stierf koning Alexander, en zijn reusachtige rijk werd onder zijn generaals verdeeld. Deze rijken voerden onderling steeds oorlog met elkaar. Door die onderlinge strijd kwamen veel koningen met hun legers ten val. Toen de Romeinse soldaten aan veel koninkrijken een einde maakten, werd de Here Jezus geboren. Hij was een nakomeling van David (1012 – 972). Na zijn lijden en sterven vestigde Hij zijn eeuwige koninkrijk en zijn altijddurende koningschap (vgl. Dan.7:13,14, Hand.1:2-9). Ook het Romeinse rijk verdween.

Alle koningen en koninkrijken zullen verdwijnen, maar het rijk van Jezus Christus zal eeuwig blijven bestaan. De satan, die nu nog kan rebelleren tegen het koningschap van Gods Zoon, zal het onderspit delven. Daarna zal onder het eeuwige koningschap van Jezus Christus voor altijd vrede heersen in de hemel en op de aarde.

2. Tijdbalk.

De oudere jaartallen zijn slechts benaderingen.

Voor Christus

5155	Schepping.
2895	Zondvloed.
1953	Geboorte van Abram.
1663	Intocht van het volk van de Hebreëen in Egypte.
1448	Uittocht uit Egypte na de 10 ^e plaag.
1448 – 1408	Tocht van de Hebreëen naar Kanaän.
1408 – 1383	Jozua in Kanaän.
1383 – 1033	De tijd van de richters onder het volk Israël.
1033 – 1012	Regering van koning Saul.
1012 – 972	Regering van koning David.
972 – 932	Regering van koning Salomo.
969	De tempelbouw onder koning Salomo.
932 – 722	De Koningentijd van Israël, de 10 stammen uit het noorden.
932 – 586	De Koningentijd van Juda, de 2 stammen in het zuiden.
608 – 597	Regering van koning Jojakim.
608 – 538	Juda 70 jaren (steeds meer) onder het juk van Babel (Jeremia).
605	Eerste wegvoering. Daniël en zijn vrienden worden meegevoerd naar Babel.
604 – 562	Regering van koning Nebukadnezar II.
597	Tweede wegvoering. Nebukadnezar II maakt Zedekia vazalkoning in Jeruzalem. Jojachin en de profeet Ezechiël worden meegenomen naar Babel.
586 juni	Val van Jeruzalem.
586 juli	Derde wegvoering, verwoesting van Jeruzalem.
586 – 537	De Joodse ballingschap in Babel.
559 – 529	Kores II is koning over het (grote) rijk van Perzen en Meden.
538 – 332	Israël onder de macht van de Perzen en Meden.
537	De terugkeer van de Joden uit de ballingschap.
521 – 485	Regering van koning Darius I de Pers.
520	Opgeschreven profetieën van Haggai.
515	De tempel is weer herbouwd.
445	Het herstel van de muren rond Jeruzalem was klaar.
332 – 323	Israël onder de macht van Alexander de Grote (336 – 323).
323 – 198	Israël onder Egypte.
198 – 142	Israël onder Syrië.
142 – 63	In feite is Juda onafhankelijk.
63	Israël komt onder het gezag van de Romeinen.
4	Geboorte van Jezus Christus.

Na Christus

±29	Hemelvaart van Jezus Christus en het begin van zijn eeuwige koningschap.
-----	--

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK HAGGAI.

We hebben een blik in de toekomst van het verleden mogen werpen. Die toekomst is voor ons verleden tijd. Daarbij hebben we ook gezien hoe alle profetieën van het betrouwbare boek in vervulling zijn gegaan. Hieruit bleek en blijkt hoe betrouwbaar Gods woorden en profetieën zijn. Door de bestudering van de profetieën die in vervulling zijn gegaan, kunnen we de onvervulde profetieën beter leren begrijpen.³⁶ Dit alles kan ons nog veel meer geloofsvertrouwen geven in Gods woord en werk. Vooral voor de profetieën die nog niet in vervulling zijn gegaan.

Ook hier geldt het woord uit de Bijbel: *“Want een ieder die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem afgenomen worden”* (Mat.25:29). Wie studeert in de Bijbel, en er naar handelt, zal groeien, en zal de Here steeds beter leren kennen. Wie echter oppervlakkig is, en voor God geen tijd en moeite overheeft, bij hem of haar stagneert de groei. De Bijbel wordt dan steeds meer een gesloten boek, en de hemel wordt van koper. Zo sprak Jezus in gelijkenissen om het geheim van zijn koninkrijk bekend te maken aan de gelovigen, die er echt interesse in hadden en hebben. Mensen die er wat voor over hebben. Het is echter niet bedoeld voor de oppervlakkige meelopers (Mat.13:10-17,34,35).

God wil ons een deel van zijn plan met de schepping openbaren. Hij vindt het nodig, dat we iets van de toekomst weten. Als onze trouwe Vriend deelt Hij ons er iets van mee.³⁷ Het rijk van Jezus Christus komt er aan. Het zal alle andere rijken en restanten van rijken verpletteren en vernietigen. Er zal niets van overblijven.

Ook nu moeten we als gelovigen niet stil blijven staan, maar doorgaan en doorgroeien. Laten we maar hard aan het werk gaan, en veel bidden. Bidden om de vervulling van Gods beloften. We hebben immers gezien, dat het gehoorzaam luisteren naar de profetieën van Haggai veel zegen bracht! Doordat Zerubbabel en het volk de tempel gingen herbouwen, kwam de Here met zijn zegen. God zegende het volk, en gaf het weer welvaart. Zerubbabel mocht als een zegelring van de Here zijn, en een als voorvader van Jezus Christus meebouwen aan het eeu-

---

³⁶ Zo wordt er in dit bijbelboek gezegd, dat God de hemel en de hele aarde zou laten beven (Hag.2:7,23). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koningen en koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en beleefden de mensen dit. Doordat de profetieën van de profeet Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we dergelijke uitdrukkingen bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Vooral het bijbelboek Daniël, waarbij eveneens alle profetieën in vervulling zijn gegaan, is een heel goed oefenboek voor leren begrijpen van profetieën.

³⁷ Sommige mensen denken, dat God niet je vriend wil zijn. De Bijbel is daar heel duidelijk over. Hij was de vriend van Mozes (Ex.33:11) en Abraham (2Kron.20:7, Jes.41:8, Jak.2:23). De Here Jezus noemde zijn discipelen zijn vrienden (Luk.12:4). Zo sprak Hij ook over Lazarus (Joh.11:11). Jezus Christus is de vriend van al zijn kinderen. Voor hen gaf Hij in zijn grote liefde zijn leven (Joh.15:13-15).

wige koningschap. Als wij naar God willen luisteren, en Hem gehoorzamen, dan wil Hij ook naar ons luisteren.

Als wij in gehoorzaamheid bidden, dan wijzigt God soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. God spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van de gelovige doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

We moeten bidden om de komst van Jezus Christus. Ook moeten we waken. De tekenen van de tijd moeten we in de gaten houden. Het werk moet doorgaan. Gehoorzaam werkend en biddend mogen we meebouwen aan Gods koninkrijk. Met het kompas van Gods Woord moeten we aan de slag. Laten de gelovigen van vandaag en morgen elkaar bemoedigen en aansporen in ware liefde. We moeten de handen ineenslaan, want we hebben elkaar zo ontzettend hard nodig. Als we zo in gehoorzaamheid aan Gods wil aan het werk gaan, dan kunnen we ook vandaag zijn zegen verwachten.

Literatuur.

- Abegg M. Jr., The Dead Sea scrolls Bible, San Francisco, 1999.
- Bengtson H. e.a., Fischer Weltgeschichte, Berlin, 2004
- Brenton L.C.L., The Septuagint with Apocrypha: Greek and English, 9^e druk, Londen, 2001.
- Dächsel K.A., Bijbel of de geheele Heilige Schrift, deel 4, Jesaja - Maleachi, 2^e druk, Utrecht, 1892.
- Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964.
- Flavius J., De Oude Geschiedenis van de Joden, vertaling Meijer F.J.A.M. en Wes M.A., 4^e druk, Amsterdam, 2005.
- Grosheide F.W. e.a., Christelijke Encyclopedie, Kampen, 1959.
- Keil C.F., Commentary on the Old Testament, deel 10, The minor prophets, 2^e druk, Massachusetts, 2006.
- Paul M.J. e.a., SBOT, deel 12, Bijbelcommentaar Hosea - Maleachi, Doorn, 2015.
- Pusey E.B., Barnes' Notes, The minor prophets, 2^e druk, Grand Rapids, 2005.
- Ridderbos J., Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 3, Haggai - Maleachi, 3^e druk, Kampen, 1968.
- Snoek I., Heilige Geschiedenis, 13^e druk, Den Haag, z.j.
- Woude A.S. van der e.a., Bijbels Handboek, deel 2^a en 2^b, Kampen, 1982/1983.

INDEX

A		J	
Abram	6, 31, 32, 33	Jakob	6
Achaz	12	Jeremia	13, 28, 31
Alexander de Grote	22, 30, 31	Jeruzalem	6, 7, 16, 22, 24, 30, 31
Artaxerxes I	22	Jesaja	10, 12, 13
B		Jezus	5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 22, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Babel	6, 7, 8, 13, 19, 21, 31	Jezus Sirach	10
Babylonische rijk	7	Jojachin	7, 8, 28, 29, 31
betrouwbaarheid van het boek	4, 9	Jojakim	31
C		Jona	13, 33, 37
Cambyses II	7	Joodse cultuur	8, 11, 12, 28
D		Josadak	8, 15, 16, 19, 20, 21
Daniël	31, 32, 37	Jozua	6, 31
Darius I	5, 7, 8, 9, 14, 16, 19, 20, 22, 24, 27, 30, 31	Jozua de hogepriester	7, 8, 15, 16, 19, 20, 21
David	6, 7, 8, 14, 28, 29, 30, 31	K	
Derde wegvoering	31	Kanaän	6, 7, 9, 16, 31
Dode Zeerollen	9, 10, 13, 19	Koningentijd	6, 31
E		korenbrand	24, 26
Eerste wegvoering	31	Kores II	7, 31
Egypte	6, 7, 9, 12, 20, 21, 22, 31	L	
Ezechiël	22, 31, 37	Loofhuttenfeest	20
F		M	
feest van Jahweh	2, 8, 16	Maria	8, 28, 29
G		meeldauw	24, 26
Gedalja	7	motief	12
Griekse cultuur	12	Mozes	6, 9, 10, 16, 17, 26, 32
H		N	
Haggai	2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 34	Natan	7, 8, 10, 28, 29
Hebreeuws	9, 11, 12	Nebukadnezar II	7, 8, 31
Hizkia	12, 33	Noach	6
I		P	
I		Pekach	12
I		Perzen	7, 31
I		Plato	12
I		profetie	9, 10, 12, 14, 16, 19, 20, 24, 27, 31, 33

Ptolemeüs II	9	Tienstammenrijk	13
		Tijdbalk	4, 31
		Tweede wegvoering	31
		V	
Richterentijd	6	verklaringsmethode	4, 10
Romeinen	31	voorgeschiedenis	4, 6
Romeinse cultuur	8, 28		
		X	
		Xerxes I	22, 30
		Z	
		Zacharia	
Salomo	6, 7, 8, 9, 10, 14, 21, 28, 29, 31	de profeet	8, 9, 13
Samaritanen	8	het bijbelboek	37
Samuel	10	zoon van Jojada	10
Saul	6, 31	Zedekia	7, 31
schrijver van het boek	4, 8, 11	zegelring	4, 14, 27, 28, 32
Septuagint	9, 34	Zerubbabel	
Seraja	8	voorvader van Jezus	4, 7, 8, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 27, 28, 29, 32
Sesbassar	7	voorvader van Jozef	8, 28
structuur van het boek	4, 13		
Syrië	31		
		T	
Tattenai	22		
tempel	4, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 30, 31, 32		

Andere werken die de heer T. van Turenout heeft geschreven zijn:

Psalmen, profetische liederen,
Jesaja, Jahweh redt,
Jeremia, Jahweh sticht,
Klaagliederen van Jeremia,
Ezechiël, God maakt sterk,
Daniël, God is rechter,
Hosea, redder,
Joël, Jahweh is God,
Amos, lastdrager,
Obadja, dienaar van Jahweh,
Jona, duif,
Micha, wie is aan Jahweh gelijk,
Nahum, trooster,
Habakuk, de omhelsde,
Zefanja, Jahweh heeft bewaard,
Zacharia, Jahweh gedenkt,
Maleachi, boodschapper van Jahweh,
De Openbaring mag niet verborgen blijven.

Ze zijn te vinden op de website via:

www.bijbelstudies.eu,
www.vturennout.nl.